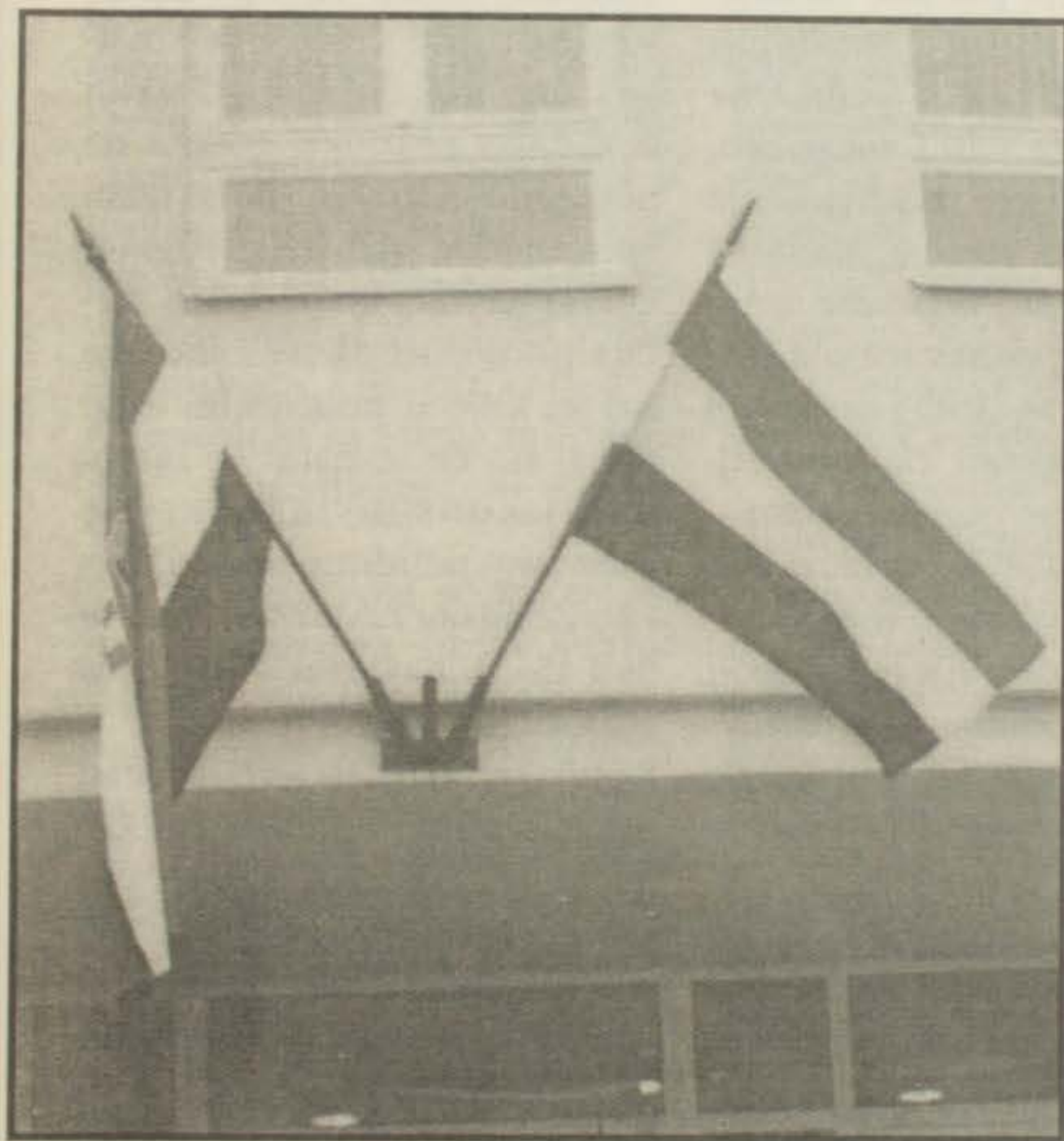

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

U OVOM BROJU:

TISUĆUSTOGODIŠNJE VEZE HRVATA I MAĐARA

- **ODRŽANA ČETVRTA GODIŠNJA SKUPŠTINA DOBROTVORNE ZAJEDNICE „AMOR VINCIT“**
- **SVETI OTAC U SARAJEVU**
- **IZBORI U HRVATSKOJ :
UVJERLJIVA POBJEDA HRVATSKE OPCIJE**

Riječ ispred...

Ledena temperatura zraka i upornog snijega koji nas ne napušta niti u travnju mjesecu, još više ističe stanje recesije u svim oblastima. „Zelena akcija“ subotičkih komunalnih službi, očito je u trendu, obzirom da se proteže i na „veliko spremanje“ u vladajućoj, ali i pratećim strankama. Raščišćavanju situacije pristupilo se i po pitanju Kosova, ali i prilika i odnosa sa „drugim okom u glavi“ - federalnim partnerom Srbije u SR Jugoslaviji, Crnom Gorom.

Da na raščišćavanju situacije ne radi samo stranka na vlasti, govore i brojne tihe i „bučnije“ likvidacije kako običnih, tako i zaslužnih i poznatih ličnosti kao što je to bio Radovan Stojičić Badža, prvi čovjek MUP-a Srbije, čime je ujedno i deplasirana tvrdnja jednog svjetskog političara kako Srbijom vlada policija. Vjerojatnije je, međutim, da ovo ubistvo ima više motiva.

„Veliko spremanje“ prisutno je i između suprotnih političkih tabora - SPS i Koalicije „Zajedno“ u kojem se nastoji što je moguće više unijeti razdora i netrpeljivosti u same organizacije. Ova nastojanja su čak dovela do sačinjavanja i potpisivanja Sporazuma o učvršćivanju Koalicije i budućem radu, što ipak nije zasmetalo intenzitetu svađe čelnika ove političke udruge. Vrhunac razornih djelovanja je saznanje o suradnji i dijalogu Zorana Đinđića sa predsjednikom Srbije Slobodanom Miloševićem, dakaako bez znanja ostalih partnera Koalicije! U isto vrijeme Koalicija stvara institut „slobodnih gradova“, a kako doznajemo, i Subotica je, istina među zadnjima, primljena u ovo okruženje.

Dijalog sa predstavnicima

albanske manjine pretvoren je u debatan „okrugli stol“, čiji je domaćin bila Amerika i to nanovo sa stanovišta „dobrog poznavaoća prilika na Balkanu“. Ne treba naglašavati da SPS u ovim razgovorima nije učestvovao, niti je uvažio tvrdnju da se sve odigrava u ozračju politike „dobronamjernih usluga“. Međutim, mnogo bi se više o prilikama na Kosovu doznalo i zaključilo, a vjerujemo i brže našlo rješenje za sva sporna pitanja, kada bi svi oni u svijetu, koji sebe smatraju dobrim poznavaoćima prilika na Balkanu, došli i proživjeli na tom i takvom Balkanu tj. Kosovu, makar poneki tjedan.

Ništa bolje ne prolazi niti kampanja Koalicije „Vojvodina“ i njenih istomišljenika koji nastoje Vojvodini vratiti ustavnost i otrgnuti je iz čvrstog iscrpljujućeg zagrljaja centralizma. Ovim povodom se čak oglasila i Karadžićeva SDS i kampanju proglasila secesionističkom, na što smo mi, Vojvođani, već navikli, zar ne? Teza ustavne Vojvodine može se ostvariti jedino ukoliko u njoj Srbi budu vodili glavnu riječ, a drugom što ostane, tvrdnje su i radikala.

Ipak, najtipičniji primjer ovog proljetnog preuređenja i eliminacije suvišnog su nadasve zategnuti odnosi Srbije i Crne Gore, iz kojeg se izrodila prava medijska bitka ova dva federalna partnera. Nižu se zahtjevi za smjenjivanje, nude se ostavke i imenuju se podobni, a sve u pokušaju da se crnogorska vladajuća stranka održi na vlasti kako bi pravovremeno ugodila svojoj sestrinskoj stranci SPS-u. Srbijanski mediji prikazuju vile crnogorskih političara, razotkrivaju razne malverzacije

crnogorskih poslovnih ljudi i novih bogataša, a posebice su se obrušili na premijera Crne Gore Milu Đukanovića. Đukanović je, kako se ističe, prevršio mjeru djelujući u inozemstvu suviše samostalno, kupujući u Washingtonu kuću od tri milijuna dolara za trgovinsko središte Crne Gore i pokrivaajući one koji su mnogo stekli u zadnjih nekoliko godina uz potporu Beograda. Danas ti isti ljudi najviše viču na Beograd. U više navrata im je preko medija poručeno da ne zaborave što se krije u policijskim arhivima, što će se naravno protiv njih iskoristiti „ukoliko ne prestanu zaludivati narod“.

Zbrajajući sve ovo, ipak se čini da je najbezazlenija naša subotička „Zelena akcija“ u kojoj se žele u red dovesti ulice, parkovi i tržnice, pri kojoj će se, makar za kratko vrijeme, odložiti pomisao na nezaposlenost, nerentabilnost privrede i nedostatak sredstava za preživljavanje. Ali, tu su upravo te tržnice čiji je zadatak ranijih godina bio izvor egzistencije većine subotičkog stanovništva, ali i šire, a danas su zbog nekih drugih razloga suviše i moraju se kontrolirati. Međutim, bitno je da svaka akcija ima svoju svrhu: izgradnja „Buvljaka“ i povećanje pijačnog prostora drugih tržnica iskorišteno je za upošljavanje otpuštenih radnika iz tvornica koji su preko noći postali sitni šverceri, dok predstojeće uređenje tih istih tržnica ima za cilj suzbijanje „sive“ ekonomije.

Sve u svoje vrijeme.

Urednica

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

Dana 9. travnja 1997. godine je od strane stranke DSHV poslato priopćenje „Subotičkim novinama“. Pozivajući se na Zakon o štampi, potpisano od strane predsjednika stranke mr. Bele Tonkovića, a po ovlaštenju i u ime Predsjedništva i Vijeća DSHV. Ovim priopćenjem rukovodni organi stranke reagirali su u povodu objavljivanja više članaka i intervju u „Subotičkim novinama“ sa Lazom Vojnić Hajdukom, te objavljenim razgovorom sa Stankom Kujundžić, dopredsjednicom stranke 14.03 1997.

U priopćenju se kaže:

„U povodu objavljivanja više intervju i otvorenog pisma bivšeg potpredsjednika DSHV Laze Vojnić Hajduka radi ispravnog informiranja javnosti, Predsjedništvo i Vijeće DSHV obavještava javnost da je o ponašanju Laze Vojnić Hajduka u zadnjih godinu dana s njim obavljeno više razgovora, nažalost, bez uspjeha, da je o tome Vijeće DSHV raspravljalo 1.12. 1996. i s 14 glasova protiv, a 5 suzdržanih izglasalo njemu nepovjerenje.“

Na istoj sjednici Vijeća raspravljalo se i o povjerenju Beli Tonkoviću kao predsjedniku DSHV. Beli Tonkoviću je, bez da je bio prisutan raspravi i glasanju, izglasano povjerenje sa 14 glasova za, prema 1 protiv i 4 suzdržana. Razlog za izgla-

savanje nepovjerenja Lazi Vojnić Hajduku od strane Vijeća je što su postupci i rad, a naročito njegovi članci i intervju u tisku ocijenjeni kao štetni za ugled DSHV.

Obzirom da ni nakon ovakve opomene Vijeća Lazo Vojnić Hajduk nije promijenio svoje ponašanje, već naprotiv, nastavio s još težim i štetnijim napadima na organe DSHV, na sjednici Vijeća 16.02.1997. odlučeno je da Predsjedništvo još jednom razmotri njegovo djelovanje i donese sud o tome.

Predsjedništvo je raspravljalo u punopravnom sastavu i tajnim glasovanjem je odlučilo da se Lazo Vojnić Hajduk isključi iz DSHV. U svemu tome punopravno je sudjelovao i glasao i sam Lazo Vojnić Hajduk i na kraju postupka nije osporio njegovu legalnost, a što je kasnije napao kao protivno Statutu. Od prisutnih sedam članova Predsjedništva, pet je glasovalo za isključenje, a dva protiv.

Koliko su napadi Laze Vojnić Hajduka bili neargumentirani, dokaz je njegova izjava prema kojoj je DSHV na izborima imao loš uspjeh i da je za to kriv predsjednik. Točno je da je DSHV u prošlom mandatu u SO Subotica imao 10 odbornika, a da je 1996. dobio samo tri. Međutim iz izvješća Glavnog izbornog stožera se vidi da je DSHV u drugom krugu izbora

1996. u uporedbi 8 izbornih jedinica, u kojima je 1992. dobio mandate povećao za 29 odsto. Da ovakvo povećanje broja glasova ipak nije donijelo odgovarajuće rezultate, razlozi su opće poznati. Svjedoci smo da su upravo ti razlozi prouzrokovali demonstracije u Beogradu, drugim gradovima i u Subotici, pa čak i intervenciju međunarodne zajednice.

Koliko su, nadalje, navodi Laze Vojnić Hajduka u tisku tendenciozni i podcjenjivački u odnosu na DSHV, dokaz je njegova izjava u „Subotičkim novinama“ od 21.2.1997. prema kojoj su svi članovi organa DSHV „životinje koje samo govore tako je“ (animalia semper dicens amen). To je ilustracija njegovog osnovnog stava prema DSHV, kao i mnogim segmentima djelovanja.

U svezi izjave Stanke Kujundžić u „Subotičkim novinama“ od 14.3.1997. prema kojoj je predsjednik DSHV Bela Tonković isključio i druge čelnike iz DSHV, obavještavamo javnost da navedene članove nije isključio predsjednik, već Predsjedništvo i nisu isključeni iz DSHV kao čelnici, već zbog toga što su unatoč stavu Predsjedništva i Vijeća o mogućnosti i načinu formiranja HNV odstupili od usvojenog stava i bez znanja DSHV pristupili njegovom formiranju.“

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini-urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 51-348, ž.m.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica. List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Izlazi mjesečno. Tisak: studio "Bravo", Braće Majera 43/a, 24000 Subotica

VIJESTI

Sarajevo

U Sarajevu je sa europskim izaslanstvom boravio potomak austrougarske dinastije, Otto von Habsburg, a u povodu želje Bosne i Hercegovine da se uključi u sve europske tokove, pa i u Europsku Uniju. Predsjednik PEU je tom prilikom najavio da će se osobno zalagati da BiH bude uključena u Europsku Uniju.

Otto von Habsburg je ovom prilikom posjetio i mjesto gdje je 1914. godine od strane Gavrila Principa ubijen njegov predak, prestolonaslednik Austrougarske monarhije Franz Ferdinand.

Petrovaradin, 17.4.1997.

Na inicijativu Internacionalne fondacije za izborne sisteme (IFES) iz Washingtona u četvrtak 17.4.1997. sastala se u Petrovaradinu njihova delegacija na čelu s gosp. Danielom Finn s izaslanstvom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini koju su sačinjavali Bela Tonković i Josip Gabrić stariji.

U dugom i srdačnom razgovoru izmijenjena su mišljenja i ocjene jugoslavenskog izbornog sistema kao i mogućnosti njegova razvoja. Posebna pažnja je posvećena zastupstvu

nacionalnih manjina putem direktnog mandata. Ocijenjeno je da direktni mandat za nacionalne manjine nije u suprotnosti s pojmom građanske države, što pokazuju i primjeri Slovenije, Hrvatske i još nekih drugih europskih država. Direktni parlamentarni mandat nacionalnih manjina je za zemlju, u kojoj preko jedne trećine stanovništva čine nacionalne manjine kao što je SR Jugoslavija, dapače prijeko potreban.

Na koncu je dogovorena suradnja na području treninga kadrova i promatračkih misija.

Subotica, 23.4.1997.

Gospođice Tina Kaidanow i Katherine M. Helgerson iz Odjela za ljudska prava i pitanja nacionalnih manjina ambasade SAD u Beogradu posjetile su DSHV, gdje su razgovarale s Belom Tonkovićem, Antunom Skenderovićem i Josipom Gabrićem st.

Predstavnice ambasade SAD je posebno zanimalo mišljenje DSHV o izborima u Hrvatskoj i njezini odrazi na Hrvate u SRJ, kao i o sporazumima o kojima pregovaraju SRJ i Hrvatska.

Firenza

Iz štaba Europskih snaga za brzo djelovanje u Firenzi doznaje se da će ove snage, poznatije kao Eurofor, najvjerojatnije do konca travnja mjeseca otputovati u Bosnu i Hercegovinu gdje će učes-

tvovati u nastavku akcija za održavanje mira na tom području.

Inače, formacija Eurofor oformljena je u studenom mjesecu 1996. godine od strane Francuske, Italije, Španjolske i Portugala sa ciljem da u ime Europske Unije provodi mirovne operacije.

Vukovar, 23.04.1997.

Danas su u Vukovaru i Osijeku otvoreni Uredi Republike Hrvatske koji će operativno raditi na planu za povratak izbjeglih na teritorij hrvatskog Podunavlja, a sukladno odluci Vlade Republike Hrvatske.

Subotica, 25.4.1997.

Gospodin Wielfreid Gruber, ambasador SR Njemačke u Beogradu, sa suradnicima posjetio je DSHV, gdje su ih primili Bela Tonković, Josip Gabrić st. i Antun Skenderović.

Gospodin Gruber i njegovi suradnici zanimali su se za položaj Hrvata u SRJ, o odrazu izbora u Hrvatskoj na situaciju u pograničnim zonama SRJ kao i za mišljenje DSHV u svezi prijedloga Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina i prijedloga Sporazuma o dvojnem državljanstvu.

U dugom i srdačnom razgovoru obje strane su otvoreno iznijele svoje poglede, koji su u mnogim točkama vrlo bliski.

Piše mr. Bela Tonković

BEZUVJETNO POŠTOVATI LJUDSKA PRAVA

Izbori u Hrvatskoj su prošli. Drugčije rezultate, u biti, nismo niti očekivali. Pobjednicima čestitamo u uvjerenju da će odgovorno nositi breme pobjede u cijelom mandatu.

Za nas je posebno važna situacija u istočnoj Hrvatskoj. Kad sam 02.III. razgovarao s generalom Kleinom, on mi je rekao da će zbog raznih razloga oveća grupa Srba napustiti napustiti istočnu Hrvatsku i prijeći u SRJ, uglavnom k nama u vojvodinu. On nije isključio da će ih biti 12-15000. Sudeći po reakcijama poslije izbora i na osnovu razgovora s njima, jer oni su jednim dijelom već kod nas, njima nikakva jamstva nisu dovoljna. Ne vjeruju ni OUN, ni gen. Kleinu, niti Piteru Olbrightu. Oni jednostavno ne žele živjeti u Hrvatskoj i - gotovo. Oni su, dakle, optanti u strogom smislu definicije.

U procesu normalizacije odnosa između Jugoslavije i Hrvatske potpisat će se mnogi sporazumi. Hrvatska je još 28.4.1996. predložila Sporazum o međusobnoj zaštiti manjina, a Jugoslavija je sada predložila Sporazum o dvojnog državljanstvu.

Još jednom želim naglasiti da je nama vrlo stalo da SRJ postane moderna demokratska država koja odgovara svim standardima koje moraju ispunjavati članice Vijeća Europe i Europske unije. Mi konačno ovdje živimo i njezini smo državljani.

U okviru ispunjavanja tih standarda SRJ mora donijeti moderan Ustavni zakon o

manjinama kojim bi se riješilo i hrvatsko pitanje, a Sporazumom o međusobnoj zaštiti manjina s Hrvatskom se treba dogovoriti o većim pravima hrvatske nacionalne manjine u SRJ odnosno srpske u Hrvatskoj. DSHV temelji svoje mišljenje na činjenici da se prava nacionalnih manjina smatraju sastavnim dijelom korpusa ljudskih prava i ona su imanentna svakom čovjeku, pa se moraju poštovati bez obzira na međudržavne ugovore i njihovo ostvarenje se ne može temeljiti na takvim ugovorima. U zadnje vrijeme se pokazuju prvi znaci omekšavanja stava države prema nama i mi to pozdravljamo i očekujemo brzi napredak.

Što se tiče dvojnog državljanstva, to je problem Zakona o državljanstvu SRJ kojim se izričito negira dvojno državljanstvo s državama nastalim na teritoriji SFRJ. Dok Hrvatsku ne zanima da li njezini državljani imaju još koje drugo, dotle su vlasti SRJ vrlo aktivne na otkrivanju i u poduzimanju „zakonskih mera“ protiv Hrvata koji imaju državljanstvo SRJ i Hrvatske. Zato bi SRJ trebala jednostavno ukinuti propis kojim se takva mogućnost zabranjuje i prekinuti s praksom poduzimanja „zakonskih mera“ i sporazum bi bio suvišan. Posebno je pitanje dobijanja državljanstva jedne ili druge države. Tu bi SRJ, čiji smo mi državljani, trebala uvesti mehanizme koji bi jamčili ostvarenje prava po Zakonu o državljanstvu i rokove u kojima se

zahtjevi građana moraju riješiti. Poznati su nam slučajevi da se osobama koje imaju pravo na državljanstvo SRJ godinama ne rješava pitanje državljanstva, već ih se šalje od jedne institucije do druge, ili se uvijek iznova traže neki novi dokumenti.

DSHV u svim razgovorima i na svakoj razini traži da u proces odlučivanja o pitanjima od životnog interesa Hrvata u SRJ budu uključeni i njezini predstavnici. Ne bi bilo dobro kad bi se iznad naših glava i bez nas odlučivalo o nama. Konačno se radi o našem životu i našoj sudbini!

Posebno pitanje je pitanje optanata. Opći principi da nitko ne može biti apatrid (bez domovine) i da je privatna svojina nedodirljiva na poseban način se odnose na njih. Ti ljudi ne smiju ostati na rubu društva - njihovo pitanje se mora riješiti. Tu i međunarodna zajednica mora odigrati veću ulogu i, kao i Jugoslavija, mora biti širokogrudnija.

Usporedo s tim pitanjem mora se postaviti i pitanje povratka onih koji su emigrirali da ne sudjeluju u ratu. Među njima ima mnogo i Hrvata. Još uvijek je na snazi propis prema kojemu se i u inozemstvu jedino sa suglasnošću vojnih vlasti može produžiti pasoš. Kako te osobe mogu dobiti takvu suglasnost? To je nepremostiva prepreka i ti ljudi su izbjeglice u pravom smislu riječi. O ovim ljudima se nažalost gotovo niti ne govori. Zbog čijeg interesa?

Izbori u Hrvatskoj

UVJERLJIVA POBJEDA HRVATSKE OPCIJE

Na proteklim županijskim i općinskim izborima u Hrvatskoj, održanim 13. travnja ove godine, u većini županija i općina u Hrvatskoj ubjedljivo je pobijedio HDZ sa listom njegova predsjednika, dr. Franje Tuđmana. Ovo su, inače, šesti izbori održani od početka stvaranja demokratske države Hrvatske, a po prvi put su održani na njenom cjelovitom suverenom teritoriju. Izbore je pratilo oko pet stotina stranih promatrača, od kojih su Sjedinjene američke države imale svoje posebno izaslanstvo.

Hrvatska demokratska zajednica pobijedila je u 19 županija, dok je u dvije županije - Istarskoj i Primorsko-goranskoj pobijedio IDS, odnosno SDP sa Primorsko-goranskim savezom te Hrvatskom narodnom strankom. Što se grada Zagreba tiče, prekinute su sve dvojbe i nagađanja oko mogućih rezultata ovih izbora, na kojima je za Županijski dom istaknuto čak 22 liste, obzirom da je HDZ dobio većinu glasova, tj. 43,94% mjesta u Županijskoj skupštini.

Rezultati županijskih i lokalnih izbora u Hrvatskoj pokazuju da je narod svoje povjerenje ukazao politici dr. Franje Tuđmana i HDZ-u te da više nema mjesta raznim pokušajima nekih čelnika političkih stranaka i svjetskih čimbenika za destabilizacijom vlasti HDZ-a. Također je očito da su prognanici iz hrvatskog

Podunavlja, sa privremenim boravkom u raznim dijelovima Hrvatske, jasno pokazali svojim glasovanjem da podupiru proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja te želju za povratkom u svoj zavičaj, a što obvezuje izabranu vladajuću stranku - Hrvatsku demokratsku zajednicu, da bude dosljedna u svojim obećanjima i omogući im toliko željeni povratak.

Što se pak glasovanja Srba u hrvatskom Podunavlju tiče, ono se ipak okončalo, iako se sa glasovanjem danima odugovlačilo, čineći od izbora pravi spektakl. Zbog kašnjenja glasačkih kutija i glasačkih listića, kao i zbog nepotpunih glasačkih spiskova, čelnici lokalnih Srba su optuživali hrvatsku stranu navodeći kako Zagreb želi provesti opstrukciju izbora, dok je sam Jacques Klein izjavio da će svi problemi biti riješeni, te da su za probleme oko glasovanja i izbora krivi i oni, lokalni Srbi, obzirom da nisu do zadnjeg momenta poduprijeli održavanje izbora. Istina, sam prijelazni upravitelj je morao imati čistu situaciju kako za neke propuste ne bi trebao optuživati dijelom hrvatsku stranu, a dijelom srpsku, koja opet za svoje propuste optužuje samo Zagreb te jednako skrbiti o izlasku na izbore žitelja hrvatskog Podunavlja nesrpske nacionalnosti, kao što je skrbio o Srbima.

Uostalom, kako se zna, za neodlučnost Srba kriva je i sama

„srpska skupština“ koja je svim sredstvima usporavala proces mirne reintegracije, a samim tim i uzimanje hrvatskih osobnih isprava za što su imali cijelih šest mjeseci na raspolaganju. Čelnici lokalnih Srba su narodu dva dana prije izbora kazali da uzmu dokumenta i glasuju, što u svojim kritikama upućenim Zagrebu nisu isticali. U svojim pritužbama nisu navodili niti to da veliki broj nesrpskog pučanstva, koji je ostao živjeti na području pod UNTAES-om, zbog straha nije izišao na glasovanje.

Bez obzira na sve teškoće i zapreke, izborni rezultati u hrvatskom Podunavlju su, kako sami građani hrvatske ističu veliki uspjeh Hrvatske i njene politike. I ovdje je HDZ odnio pobjedu u većini gradova i općina, među kojima je, možda, najvažniji Vukovar, simbol otpora hrvatskog naroda. Posebno je bitno to što su izbori provedeni sukladno hrvatskom Ustavu te da je prvi puta došlo do izražaja kako je hrvatsko Podunavlje suvereni dio Republike Hrvatske.

Na teritoriju cijele Hrvatske, a sukladno hrvatskim zakonima, u roku od 30 dana konstituirat će se općinske i županijske skupštine, što će u hrvatskome Podunavlju omogućiti uspostavljanje cjelovite hrvatske vlasti.

Na putu ostvarenja dobrosusjedskih odnosa Hrvatske i Mađarske

„SAMO JEDNA JE HRVATSKA...”

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman boravio je 21. i 22. travnja u dvodnevnom službenom posjetu Republici Mađarskoj na poziv upućen iz te susjedne zemlje. Njegov domaćin je bio mađarski predsjednik Arpad Göncz.

U ponedjeljak je prvi predsjednik neovisne i samostalne Hrvatske u Budimpešti dočekan uz najviše državničke počasti. Nakon toga su u zgradi mađarskog Parlamenta vođeni razgovori između dva državnika, a potom i razgovori izaslanstva. Pored predsjednika RH dr. Franje Tuđmana u hrvatskom izaslanstvu su bili i podpredsjednik Vlade dr. Mate Granić, ministar turizma Niko Buljić, predsjednikov savjetnik za vanjsku politiku dr. Željko Matić, veleposlanik R.H. u Republici Mađarskoj dr. Zdenko Škrabalo, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Ante Beljo, Saborski zastupnik Sandor Jakab, pročelnik predsjednikova kabineta Gordan Radin te glavni pomoćnik predsjednika general bojnik Krešimir Gašpar. Nakon razgovora dvaju izaslanstava predstavljene su knjige čiji su autori dva predsjednika i to „Povijesna sudba naroda” dr. Franje Tuđmana izdata na mađarskom jeziku, te knjiga „Naslijeđe”, Arpada Göncza izdata na hrvatskom jeziku. Obje knjige su predstavljene od strane veleposlanika dviju država, dr. Zdenka Škrabala i Zsolta Salaja. Dr. Zdenko Škrabalo je, predstavljajući knjigu povjesničara, političara i državnika dr. Franje Tuđmana „Povijesna sudba naroda” istakao, da ona govori o nacionalnim problemima i

sudbinama malih naroda u Europi i svijetu u širem razdoblju povijesti. Što se tiče knjige „Naslijeđe” čiji je autor državnik R. Mađarske Arpad Göncz, ona svjedoči o dobrom poznavanju povijesti mađarskog, ali i hrvatskog naroda. Predsjednik Göncz je u svojoj knjizi stavio naglasak na razvitak suradnje dvaju naroda. Znakovito je da je predgovor za knjigu „Naslijeđe” napisao dr. Franjo Tuđman, dok je Arpad

Göncz napisao predgovor na knjigu „Povijesna sudba naroda”.

Nakon predstavljanja knjiga, mađarski predsjednik Arpad Göncz je istakao kako su interesi Hrvatske i mađarske isti, a to je brza reintegracija u europske tokove. Mađarska će sa svoje strane poduprijeti Hrvatsku u ovom nastojanju koristeći sva svoja iskustva, rekao je Göncz, dok je predsjednik RH dr. Franjo Tuđman naglasio da će se težiti za još boljim prijateljskim odnosima dviju država. RH po svim elementima - geopolitičkim, kulturnim, povijesnim, pripada zapadnoeuropskoj civilizaciji, istakao je hrvatski predsjednik te Hrvatska ne pristaje na nikakve balkanske integracije u istočno-

europskim okvirima, obzirom da tamo ne pripada. Hrvatska podupire normalizaciju odnosa ali ne želi da ju se preko gospodarskih integracija uvuče u Balkan.

Istog dana poslije podne, hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman govorio je mađarskim zastupnicima u Parlamentu. U svom izlaganju se osvrnuo na tisućugodišnje veze između Hrvata i Mađara, na povijest koja ih veže. U Europi nema baš mnogo razumijevanja za male narode i njihov višestran identitet. On je potom govorio o Hrvatskom viđenju europskih integracija te o uvjetima uspostave samostale i neovisne Hrvatske države. Povratak samostalne Hrvatske u međunarodnu zajednicu dočekan je sa nenaklošnošću, jer se svim legitimnim sredstvima borila za svoj opstanak, istaknuo je hrvatski predsjednik. Stoga se i danas Hrvatska upućuje na istočno europske integracije, dok se sa njenim prijemom u zapadnoeuropske institucije odugovlači. Ali, Hrvatska jest u Europi i želi dobre odnose sa cijelom Europom i svim europskim integracijama a ne uključivanje u nekakve regionalne okvire.

U utorak, drugog dana posjeta, nakon radnog doručka sa predsjednikom mađarskog Parlamenta Zoltanom Gallom predsjednik RH dr. Franjo Tuđman je sa izaslanstvom posjetio Hrvatski školski centar u Budimpešti koji u svom sastavu ima dječiji vrtić, osmogodišnju školu i gimnaziju te đački dom. Predsjednika i izaslanstvo je dočekala ravnateljica Centra Marija Polgar Baronfield i predsjednik Hrvatske

AKTUALNO

zemaljske samouprave dr. Mijo Karagić uz nazočnost profesora i učenika ovog obrazovnog centra. Prijem je bio nadasve srdačan i neposredan. Za visoke goste upriličen je i kraći kulturno umjetnički program učenika.

Dobrodošlicu predsjedniku Hrvatske zaželjela je ravnateljica Marija Polgar Baronfield i istakla: „Ostvarili ste jedinstvo svih Hrvata diljem svijeta i domovine nam Hrvatske. Zahvalni smo Vam i mi Hrvati iz Mađarske na ovome, jer posljedice Vaših nastojanja osjećamo i mi svakog dana u sredini u kojoj živimo. Osjećamo da Vam je, gosp. predsjedniče, svaki Hrvat važan“. Dok je u Hrvatskoj trajao rat, Hrvati u Mađarskoj su nastojali povratiti svoj jezik i identitet te na taj način zaštititi svoje dostojanstvo. U tome se uspjelo, kazala je ravnateljica, i mnoga naselja u Mađarskoj gdje žive Hrvati ponovo su živnula. Tako se i u Budimpešti 1993. osamostalila Hrvatska obrazovna institucija koja je prerasla u pravi obrazovni centar otvoren 30.08.1996. godine, zahvaljujući zalaganju države Mađarske i premijera Horna ali i hrvatske države. U njemu se danas obrazuje i odgaja 250 mališana i učenika na dobro-bit obiju susjednih država.

Po postignutim rezultatima ova obrazovna institucija je bila na zavidnoj razini u Mađarskoj, ali će se i dalje ustrajati da se ove institucije neće stidjeti niti Mađarska niti Hrvatska. „Domovima smo vezani na ove krajeve, a srcem za Hrvatsku“ kazala je ravnateljica Marija Pulgar Baronfield u svom pozdravnom govoru i istakla da će svima ovaj posjet predsjednika Hrvatske davati poticaj za rad i napredak, jer, „samo jedna je Hrvatska“.

Predsjednik Hrvatske zemaljske samouprave dr. Mijo Karagić

je u svojem pozdravnom govoru upućenom visokim gostima naglasio da su mnoga stoljeća prošla, ali je povezanost sa starom domovinom i danas ostala. Na teritoriji Mađarske Hrvati su autohtoni živalj i u svom sastavu imaju bunjevačke, bošnjačke, dalmatinske, gradišćanske, podravske, panonske i šokačke Hrvate koji se služe raznim varijantama štokavskog, čakavskog i kajkavskog govora, ali svi oni pripadaju velikom Hrvatskom stablu, kazao je dr. Mijo Karagić. Mađutim, nizom godina su Hrvati u Mađarskoj gubili svoje ime, jezik i nacionalni ponos. „Ali, 1990. godine smo odlučili u ovoj oblasti mnogo promijeniti i osnovali smo Savez Hrvata u Mađarskoj a 1994. se na lokalnim izborima utemeljilo 57 Hrvatskih samouprava. Na ovim izborima smo dobili 130 tisuća glasova i imamo svoje legitimno zastupstvo. Mi više nismo „južni slaveni“ već smo konkretno Hrvatsko biće koje ima svoj jezik, kulturu i tradiciju“, istakao je dr. Mijo Karagić.

Institucije Hrvatske manjine žele svestrane i dobre odnose sa svojim matičnom državom R.H. i njenim institucijama, a već imamo veoma dobru suradnju sa veleposlanstvom u Budimpešti. Hrvati u Mađarskoj imaju ispostave i ogranke „Matice hrvatske“, kao i informacijski centar otvoren uz suradnju sa HSK.

Potom je sve nazočne pozdravio predsjednik R.H. dr. Franjo Tuđman i istakao: „Izražavam vama, pripadnicima Hrvatske manjine u Mađarskoj, puno priznanje što ste se održali tijekom dugih stoljeća.“ U periodu kada su pod pritiskom bili sve samo ne Hrvati, teško je bilo održati duh Hrvatsva. Ali cio hrvatski narod je smogao snage da stvori svoju samostalnu i demokratsku

državu i pokazao svijetu da ima sposobnosti biti jedan od najistaknutijih naroda. Uprkos tome što taj isti svijet nije želio samostalnu Hrvatsku, Hrvatski narod je uspio sebi stvoriti jednu od najprosperitetnijih, demokratskih i gospodarstveno stabilnih država. „Svi vi možete postati državljani te i takve demokratske države. Dragi mladi, dolazite u zavičaje svojih predaka, dolazite u Hrvatsku, Hrvatska Vas očekuje raširenih ruku i otvorena srca.“ „Vi ste konstruktivni most između Mađarske i Hrvatske, kao što je i mađarska manjina u Hrvatskoj, isto tako veza između Hrvatske i Mađarske.“

Ovih dana je Hrvatska imala šeste izbore za sedam godina, a rezultati izbora jasno pokazuju da je Hrvatska stabilna i prosperitetna i ima čvrst demokratski poredak, kazao je predsjednik Hrvatske. „Možete sa ponosom gledati na svoju staru domovinu“. „Nema više te sile koja bi nas više vratila natrag na Balkan gdje smo bili svega sedamdesetak godina.“ Potom je predsjednik RH dr. Franjo Tuđman još jednom odao priznanje za nastojanja Hrvatske manjine u Mađarskoj na održanju i očuvanju duha hrvatsva, naglašavajući da ih domovina Hrvatska željno očekuje na privremenim ili trajnim dolascima.

Nakon toga je predsjednik Hrvatske sa izaslanstvom posjetio izložbu otvorenu u povodu Tisućugodišnjih veza Hrvata i Mađara“, a potom razgledao objekat škole i đачki dom. U samoj školskoj zgradi održan je potom sastanak hrvatskog izaslanstva na čelu sa dr. Franjom Tuđmanom i sa predstavnicima Hrvatske manjine u Mađarskoj.

Rasprave

PRIVATIZACIJA I INTERESI

Pred nama je novi prijedlog Zakona o vlasničkoj transformaciji. Privatizovat će se nanovo, po tko zna koji put društvena i državna poduzeća, a pomenuti zakon bi po tko zna koji put, morao osigurati pravičnost u ovoj akciji.

Uprkos različitim gledištima, većina smatra da privatna svojina stimulira vlasnika u cilju očuvanja i uvećavanja stečene imovine, a što bi trebao biti glavni razlog i ove privatizacije. Teorija o tome kako „naše” nije i „moje”, nije u zadnjih pedesetak godina poštovana, te se izgubljenost nastoji nadoknaditi privatizacijom onog „našeg”, ali kako?

Prijedlog zakona je tu, „okrugli” i „panel” stolovi su u tijeku, a čini se da i šira javna rasprava ima rezultata obzirom da su najavljene već i neke izmjene i dopune prijedloga. Međutim, ne može se izbjeći dojam da će i ova naredna privatizacija biti prodaja „u bescijenje” i u znaku budućih ovogodišnjih republičkih izbora. Provođit će je, pak, isti oni koji su je provodili od 1990. godine i pomoću nje zaposjeli mjesta ravnatelja, danas već nanovo revaloriziranih tvrtki. Oni bolje obaviješteni nisu dočekali revalorizaciju privatiziranog, već su od sitnih dioničara otkupljivali njihove dionice za nekoliko stotina njemačkih maraka, što je u to vrijeme bila jedna od pogodnosti enormne inflacije i tako došli do vlasništva nad društvenim poduzećima. U samoj Subotici za ovo postoje brojni primjeri.

I ovaj najavljeni zakon, kao uostalom i važeći, mnogo obećava djelatnicima pred predstojeće izbore i posredno produžava agoniju samoupravljanja. Međutim, priče o blagodeti buduće privatizacije, kao niti njena pro-

vedba na brzinu, neće popuniti ispražnjene fondove koji bi pokretanjem proizvodnje trebali, pak, napuniti prazne džepove godinama zapostavljenih djelatnika. Oni, međutim, sa svojim obiteljima žive na samom rubu egzistencije i na kraj pameti im nije da svoje minimalne zarade, koje uzgrađ rečeno ne vide po nekoliko mjeseci, troše na dionice, pogotovu jer su pri tom svjesni da ih za uzvarat očekuje burza rada. Jer, svaka privatizacija nanovo otvara pitanje reorganizacije poduzeća i neminovno znači duži red u čekanju na posao. Ovaj strah od nezaposlenosti ujedno ukazuje da u ovoj zemlji nije neriješeno samo pitanje vlasništva, već je neriješeno i kompletno socijalno pitanje uključujući i mirovinski status bez postojećeg mirovinskog fonda.

Uzimajući ovo u obzir, može se očekivati da će u najavljenoj predstojećoj privatizaciji društvene i državne imovine zapravo sudjelovati oni koji su do sada bili zagovornici komunističkih ideja i dosadašnji najljući protivnici privatne svojine, obzirom da su zadnjih sedam godina baš oni bili na vlasti, a time i bliže vatri koja se zove „sticanje kapitala na lak način”.

Dakle, samom budućom privatizacijom postiglo bi se više ciljeva: bila bi izvršena vlasnička transformacija što je ujedno i jedan od uvjeta međunarodne zajednice za povrat SR Jugoslavije u međunarodne financijske institucije, djelatnici bi nanovo osjetili okus vlasti i stekli saznanje da ipak predstavljaju neki društveni faktor, a oni na vlasti došli bi do imovine kojom bi docnije privukli strani kapital i koristili ga u sopstvene svrhe prilagođavajući

pri tom moguće društvene promjene svojim potrebama.

Pri svemu ovome se ipak, neminovno nameće pitanje denacionalizacije, a čini se da je njeno odlaganje ustvari i ključ svih pitanja vezanih za vlasničku transformaciju. To je ujedno znak da i ova najavljena privatizacija neće biti zadnja, jer će se nanovo privatizirati i dio društvene imovine koja u stvari ima svoje zakonite vlasnike. Kako o denacionalizaciji nitko ne razmišlja, osim oštećenih, govore i brojni primjeri kada se namjerno dozvoljava da oduzeta imovina godinama, na očigled vlasnika, propada, da bi se u jednom momentu netkome učinila dovoljno atraktivnom (zbog namjene, izgleda ili pak porijekla) te bi bila renovirana i pretvorena u neki od aktualnih ambijenata koji mnogo obećavaju. Dakle, upravo bijeg od pravodobne denacionalizacije uz brojne izgovore ustvari i predstavlja perfidne težnje da se „nečije” učini „mojim” i time još jednom uskrati pravo pravom vlasniku na sopstvenu imovinu.

Uz sve rečeno treba dodati da je prava, pravedna i cjelovita privatizacija uz prehtodnu denacionalizaciju prijeko potrebna i da bi se njome omogućilo otvaranje privrede, gubljenje monopola i suradnja sa svijetom. Međutim prije svega je neophodno postići suglasnost od najnižih do najviših struktura države i izraditi djelotvoran i human socijalni program. Ne treba zaboraviti niti to da je ipak najzdraviji privatni sektor onaj koji je svoju uspješnost stekao tradicijom i ustrajnim radom, a ne preko noći otkupljivanjem dionica u bescijenje sumnjivo stečenim novcem.

Lidija Molzer

Akcije i pojave

TRŽNICE ZA EUROPU

Ovih se dana otpočelo sa proljetnim spremanjem grada. U tijeku je čišćenje divljih deponija smeća, uređenje parkova, postavljanje kontejnera u koje će građani po ugledu na običaje u Europi odlagati nepotrebne stvari kako ih kasnije ne bi bacali po okolnim šumama, a sve u cilju očuvanja čovjekova okoliša. Iako se ova akcija, baš ove godine, poklapa sa Svjetskim danom planete Zemlje, utemeljenim prije četiri godine od strane američkog podpredsjednika Alberta Gora, čini se da se „veliko spremanje“ grada obavlja na isuviše rutinski način.

U sklopu spremanja i čišćenja u tijeku je i uređenje tržnice „Mlečna pijaca“ čime je ovaj dio grada postao jedan od najvećih gradilišta u Subotici. Tržnica se ograđuje željeznim stupovima i rešetkama, dok se provizorni kiosci raznih oblika i veličina rastavljaju i prenose, često u stanju raspadanja, na drugu lokaciju unutar tržnice. Još se ne vidi nekakav povoljan ekonomski efekat novog rasporeda prodajnih kioska, jer je prostor za kupce smanjen, obzirom da su na novom mjestu kioska ranije bile postavljene mnogo uže pijačne tezge. O nekakvoj arhitektonskoj cjelini da i ne govorimo!

Cilj ovih radova je, kako se navodi, u tome, što će se u buduću na tržnici moći održavati bolji red i čistoća. Sama investicija se financira iz sredstava „Tržnice“ uz sufinanciranje Općine Subotica u namjeri da

se „Mlečna pijaca“ pretvori u tržnicu za Europu.

Međutim, pojam „europske tržnice“, niti „tržnice za Europu“ ne postoji. Ono što u razvijenoj Europi postoji u obliku tržnice, jesu otvorene tržnice, smje-

štene na za to točno određenim mjestima - na trgovima ili pak širim ulicama. Na ovim mjestima, pijačnim danima, prodavci izlažu robu na svojim, montažnim tezgama, ili pak vozilima sa prikolicom, a nakon isteka vremena za prodaju robe, uredno slože robu, demontiraju tezge i očiste smeće za sobom. Ove tržnice imaju točno određeno radno vrijeme, a nakon njegovog isteka, taj dio grada nanovo živi ranijim intenzitetom. Da ovakav vid tržnica u Subotici nije nepoznat, zna se iz ranijeg vremena. Do pedesetih godina postojala je tzv. kolska pijaca u ulici Petöfi Sandora, gdje su pijačnim danima prodavani kukuruz, krumpir, a preko ljeta lubenice i ostali poljoprivredni proizvodi, a isto tako je ispred „Nepkör“-a postojala tržnica za živinu u točno određenim danima i ograničenim radnim vremenom.

Prednost ovih tržnica je u tome što za njihovo formiranje nisu potrebna velika ulaganja, održavanje čistoće je jednostavno obzirom da na njima nema stalnih prodajnih objekata, a omogućena je i svestrana kontrola pošto je radno vrijeme i vrsta robe na prodaju točno određena općinskom odlukom.

Stoga, analizirajući višegodišnja nastojanja da se poštoto uredi pijačni prostor, stiče se utisak da su to samo svojevrsna lutanja bez pravog rješenja. To nam govori i investicija u djelomice izgrađenu, a zatim porušenu bivšu tržnicu u blizini današnjeg Suda, a možda najbolji primjer za to je i današnja „Zelena pijaca“ koja je zamijenila onu iz Matije Gupca. Analize također govore da je mnogo novca potrošeno i za izgradnju „Buvljaka“, a već se predviđa rušenje nekih novo-sagrađenih objekata koji se ne uklapaju u prostorno uređenje. O održavanju čistoće na tržnici da i ne govorimo.

Nije isključeno da će se u narednom periodu netko dosjetiti da „Mlečna pijaca“ narušava zaštićeno jezgro grada, te će i ove današnje investicije „pasti u vodu“, pogotovu zato što je nedavno netko imao namjeru porušiti čitav kompleks zgrada pored ove tržnice i istu na taj način odstraniti. Danas se, eto, pribjegava jeftinijem načinu uređenja, ili je možda to samo novi, pogodan izgovor za trošenje novca.

Sandor Molzer

Sveti Otac u Sarajevu

DOGAĐAJ ZA POVIJEST

Poglavar katoličke crkve, papa Ivan Pavao II, 12. travnja je stigao u dvodnevni posjet glavnom gradu Bosne i Hercegovine, Sarajevu. Sam posjet je više puta odgađan, a kada je bilo sasvim izvjesno da će do njega doći, nastojao se spriječiti brojnim terorističkim aktima i prijetnjama upućenim sigurnosti ovog visokog gosta. Međutim, papa je ipak u subotu, na veliko zadovoljstvo svih građana Sarajeva, brojnih katoličkih biskupa, svećenika, redovnica i redovnika, vjernika rimo-katoličke vjere i napose političkih zvaničnika koji su ovom priliku iskoristili za razgovor o stanju u regiji, ipak došao, kako bi u ovom napaćenom gradu govorio o potrebi opraštanja i velikoj ulozi mira koji je neophodno održati.

Svojim dolaskom u Sarajevo, papa je pokazao da njegova višegodišnja podrška i suosjećanje sa sarajevskim žiteljima i stradalnicima Bosne i Hercegovine nije bio samo verbalni čin. U dane rata, kada je među prvima digao svoj glas protiv zla rata, a za obranu čovjeka i pozvao sve u Europi da prekinu taj vihor, Ivan Pavao II je poručivao: „S vama smo i bit ćemo s vama sve više i više...”

I odista, tog 12. i 13. travnja bio je on skupa sa onima za koje se godinama molio, o kojima je često propovijedao i za čiju se sudbinu zalagao. Na velikom misnom slavlju u nedjelju 13. travnja na „Koševo“, služio je papa Ivan Pavao II

svetu misu uz nazočnost tridesetpet tisuća vjernika te brojnih crkvenih velikodostojnika. Sarajevski kardinal Vinko Puljić

je u svom govoru prije mise uputio riječi dobrodošlice i zahvale poglavaru katoličke crkve: „Evo, danas ste s nama... i zato Vam hvala Sveti Oče...” U svojoj propovijedi papa je ohrabrio nazočne na stadionu „Koševo” u vjeri, primjerom Krista koji je trpio i uskrsnuo nakon tri dana poslije smrti. Tako stanovnici napaćene Bosne i Hercegovine imaju zagovornika kod Boga, a ime mu je Isus Krist, bila je poruka Svetog Oca svim građanima te zemlje. „Riječ, kojom vas srdačno pozdravljam jest riječ samoga Krista koji je poslije uskrsnuća kazao svojim učenicima: Mir vama!” rekao je na hrvatskome jeziku Sveti Otac u svojoj propovijedi, a zatim dodao: „Mir vama, stanovnici Bosne i Hercegovine!” U svetoj misi papa je sve nazočne na

stadionu „Koševo” potaknuo na oproštaj i nadu u bolju budućnost, ističući kako je u vrijeme rata Sarajevo bilo znak stradanja, a u budućnosti ono treba biti grad suživota kako BiH, tako i čitave Europe. Ovom prilikom je Sveti Otac pozvao sve da se založe za održanje mira, jer jedino se u miru može ostvariti pravo i pravedno zajedništvo, ali i uz Božju pomoć dovršiti obnova ratom porušene BiH, koja je već počela.

Tijekom svog boravka u Sarajevu, Sveti Otac Ivan Pavao II sastao se sa biskupima Bosne i Hercegovine, te predstavnicima triju vjerskih zajednica, a isto tako je ponaosob razgovarao i sa članovima tročlanog Predsjedništva.

Do sastanka sa ovim političkim čelnicima došlo je 13. travnja ujutro u Zemaljskom muzeju, a razgovori su trajali po protokolu po devet minuta sa svakim od njih: Alijom Izetbegovićem, Krešimirom Zubakom i Momčilom Krajišnikom. Predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović je u ime Predsjedništva BiH pozdravio visokog gosta ističući kako je dolazak Svetog Oca u Sarajevo važan događaj, te da papa mnogo može pomoći u materijalnoj i duhovnoj obnovi Bosne i Hercegovine, dok je poglavar katoličke crkve istakao kako veliki posao oko održanja mira i stabilnosti prvenstveno leži na političarima koji svojom čestitošću, poštenjem i strpljivošću moraju stvoriti uvjete za

AKTUALNO

njegovo održanje nakog čega će neminovno uslijediti napredak.

Pored brojnih bosansko-hercegovačkih građana, papirnoj misiji mira bilo je nazočno više tisuća vjernika iz okolnih zemalja, pa tako i iz Hrvatske. Vjerojatno bi broj vjernika iz Hrvatske bio veći, ali su se 13. travnja u Hrvatskoj održavali županijski i lokalni izbori, te je u Sarajevu bilo mnogo manje hrvatskih građana nego što se to očekivalo. Što se dolaska hodočasnika tiče, on je vrlo važan, jer je dokazao kako je Sarajevo otvoren i ipak, siguran grad, a ujedno predstavlja i masovno kretanje ljudi kakvo još nije zabilježeno nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma. Nije se dogodio niti jedan ozbiljniji incident - barem što se sigurnosti vjernika tiče. Istina, na putu kojim je trebao

proći Sveti Otac, otkriven je eksploziv, ali je na vrijeme uklonjen. Međutim, uprkos tome, papa u centar Sarajeva nije došao helikopterom, već svojim automobilom.

U vrijeme posjeta Svetog Oca, u Sarajevu je bilo nazočno i hrvatsko državno izaslanstvo na čelu sa potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske i ministrom vanjskih poslova dr. Matom Granićem, koje se tom prilikom sastalo sa predsjednikom Predsjedništva Alijom Izetbegovićem te ministrom vanjskih poslova Jadrankom Prlićem i razgovaralo o sveukupnim odnosima Hrvatske i BiH, kao i o skorašnjem susretu predsjednika dvije države, što je ujedno i jedan od vrlo važnih budućih zbivanja u BiH.

Papa je u Sarajevu uručio Međunarodnu nagradu mira sarajevskim humanitarnim udru-

gama koje su djelovale i pomagale stanovništvu ovoga grada tijekom proteklog, bespoštjednog rata.

Cijela manifestacija je zahitijevala besprijekornu organizaciju, kako zdravstvenu i sigurnosnu, tako i tehničku. Ovom povijesnom događaju prisustvovalo je više od tisuću novinara iz inozemnih i domaćih medija.

Misiju mira Svetog Oca u Sarajevu dugo će pamti svi koji su imali prilike čuti njegove riječi nade i utjehe. Poglavar katoličke crkve Ivan Pavao II je svojim pastoralnim pohodom još više otvorio vrata miru i budućem zajedništvu svih naroda u Bosni i Hercegovini.

Lidija Molzer

Stavovi

O IZBORIMA - JOŠ JEDNOM

Želio bih se ovom prilikom osvrnuti na neke vanjske uzroke koji su mogli doprinijeti slabijem izbornom rezultatu DSHV-a na lokalnim izborima.

Podimo redom! Dobro je poznato da je jedan nacionalni korpus ovdje podijeljen na Hrvate i „samo“ Bunjevce. O političko psihološkim uzorcima ovih podijela sam već na različitim mjestima pisao u nekoliko navrata, i ne bih ih ovdje ponavljao. Samo da istaknem zaključak mojih nalaza koji se temelje na empirijskim istraživanjima: Biti „samo“ Bunjevac je znatno više politička nego li nacionalna

odrednica u datom političko-povijesnom kontekstu. Razumljivo je onda da će se Hrvati i „samo“ Bunjevci međusobno razlikovati obzirom na internaliziranu nacionalno političku svijest. Međutim, niti kod Hrvata niti kod „samo“ Bunjevaca ne postoji homogeno strukturirana nacionalno politička svijest. Konkretno. U svojem zadnjem istraživanju na razini grada Subotice sam ustanovio da kod približno jedne četvrtine građana koji su se nacionalno izjasnili kao Hrvati ne postoji hrvatska nacionalna politička svijest, mjerena kroz izražavanje

potrebe za nacionalnom prosvjetno-kulturnom autonomijom. Velika većina Hrvata ima ovu svijest, doduše različitog inteziteta. Kod bunjevaca pak u otprilike jedne trećine slučajeva postoji hrvatska nacionalna politička orijentacija. Vidimo dakle da bunjevački Hrvati predstavljaju jednu prilično nacionalno politički heterogenu populaciju. Pored toga su bunjevački Hrvati izrazito teritorijalno raspršeni. Prema tome, nacionalno politička heterogenost i teritorijalna raspršenost je prvi uzrok slabijeg izbornog uspjeha. Ovdje valja imati na umu i

posebno naglasiti da je nacionalno politička heterogenost svijesti uvjetovana načinom na koji se percipira odnosno, iz osobnog kuta, doživljava politička zbilja u kojoj žive Hrvati, a ne temelji se na javnim istupima dužnosnika i djelovanju hrvatske političke stranke u Vojvodini (kao što bi to neki htjeli prikazati).

Druga, i nimalo manje značajna činjenica koja je doprinijela slabije strukturanoj izbornoj strategiji jest politički raskol unutar bivšeg glavnog koalicionog partnera, to jest Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara. Upravo zbog političke heterogenosti i teritorijalne raspršenosti Hrvati su tek u bliskoj i koordiniranoj političkoj suradnji sa Mađarima mogli ostvariti dovoljan broj odbornika u Skupštini općine. Proces političke profilacije i stvaranja političke ifrastrukture novog koalicionog partnera, otjelovljenog u Savezu vojvođanskih Mađara, nije bio takvog inteziteta i političke prirode da je DSHV mogao mnogo brže reagirati u smislu svojeg političko-interesnog prestrukturiranja.

Treći razlog slabijeg izbornog uspjeha može se locirati unutar prirode „novog” političkog okruženja u Subotici. Došlo je naime do istodobnog preklapanja interesa različitih političkih grupacija u gradu. Uslijed promijenjenih globalnih političkih odnosa, kako u zemlji tako i na međunarodnom planu, Socijalistička partija Srbije počinje promovirati tzv. građansku opciju. U promidžbenim političkim nastupima mađarsko-hrvatska koalicija na vlasti u gradu je predstavljena od strane SPS-a, ali isto tako i JUL-

a, kao opasnost po građanski mir i zajednički život svih građana Subotice. Mađarsko-hrvatska koalicija je proglašavana za izrazito desnu i nacionalističku političku opciju koja remeti odnose između Subotice i Beograda, koja gleda interese samo svojih naroda, koja je, eto, toliko pristrasna u svojim političkim odlukama i potezima na razini grada da se svi ostali narodi osjećaju ugroženim kao građani. Istina, sa drugačijih startnih ideoloških pozicija istu je političku promidžu primijenio i Savez građana Subotice. Na ovaj su se način SPS i njegove prateće političke stranke i SGS našli na zajedničkom poslu rušenja po „ovaj grad izuzetno opasne mađarsko-hrvatske koalicije”, a prije svega, u prvoj fazi odnosa na poslu rušenja prvog čovjeka koalicije, gradonačelnika Subotice. Političkom logikom je moralo doći do međusobne suradnje SPS-a, JUL-a, SGS-a i „pratećih” stranaka i „grupa građana” glede kreiranja strategije i taktike kako bi se jedanput već srušila „nacionalistička”, a „građani” bi eufemistički rekli „etnocentrična”, koalicija na vlasti. U tom bi slučaju, eto, Mađari postali „normalni” građani, a ne nacionalno opterećeni, a Hrvatima bi se „pomoglo” da jadni ne nose tobožnju „nacionalističku” i „antidržavnu” hipoteku DSHV-a.

Ukratko sam naveo uzroke čije je istodobno djelovanje uveliko doprinijelo slabijem uspijehu DSHV-a na lokalnim izborima. Iz opisane političke situacione matrice je veoma naivno i neutemeljeno, pa i kontraproduktivno, apostrofirati rad DSHV-a i njegovog ruko-

vodstva kao izričito odgovornog za postojanje nezadovoljavajućeg broja odbornika u Skupštini općine.

Ovdje naravno ni u kom slučaju ne mislim da postojeći nesporazumi, konfrontacije i nesnalaženja nisu dodatno nepovoljno djelovali na ishod konačnih izbornih rezultata. Ipak, oni su bili od daleko manjeg značaj u usporedbi sa postojećom vanjskom političkom konfiguracijom na terenu i političkom konstelacijom u kojoj je DSHV izišao na izbore. Iz prostog razloga: uslijed ratnog okruženja i njegovih posljedica, DSHV jednostavno nije mogao postati takva politička snaga da bi određeni poremećaji unutar rukovodstva stranke mogli reflektivno djelovati kao tektonski poremećaj unutar potencijalnog hrvatskog biračkog tijela.

Zlatko Šram

Zahvaljujemo se Dobrotvornoj zajednici "Amor Vincit", Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, kao i svim ljudima dobre volje koji su sa nama podijelili našu bol i tugu i nesebično nam pomogli u najtežim trenucima nakon smrti voljene nam i nikad neprežaljene Ane Kopunović.

Ožalošćena obitelj

INTERVIEW

Interview: Dr. Franc Perko - nadbiskup beogradski

„MOJ NASLJEDNIK MORA BITI HRVAT”

Odlazak beogradskog nadbiskupa dr. Franca Perka u Sarajevo, nakon čega je dva dana boravio u Sloveniji, iskoristili smo za razgovor s njim o aktualnim prilikama vezanim uz život katolika u SR Jugoslaviji, općim prilikama, ekumenizmu te posjetu pape Sarajevu.

*** Kakvi su vaši prvi dojmovi o posjetu pape Ivana Pavla II. Sarajevu?**

- Na sve nas taj je posjet ostavio dubok dojam, prvenstveno zbog papinih riječi utjehe napaćenom narodu u Sarajevu. Bile su to riječi nade, premda svi znamo koliko je bila teška situacija za međusobno sporazumijevanje triju tamošnjih entiteta. Lijepo je to što su na neki način tome događaju prisustvovali i pravoslavci, iako nisu bili na misi. Papa je posebno primio mitropolita Nikolaja i episkopa Vasilija, tako da je barem na neki način SPC tamo bila prisutna. Bilo je značajno i to da srpski član Predsjedništva Krajišnik nije sudjelovao na zajedničkom slavlju, nego je bio na posebnom prijemu. Sve to govori kako su prilike u BiH još uvijek vrlo složene.

OPĆA POTIŠTENOST

*** Jeste li imali prilike razgovarati sa Svetim Ocem i pozvati ga u Beograd, kamo također želi otići?**

- Vrlo malo, zapravo uz pozdrave poslije večere i na kraju za oproštaja u zračnoj luci, gdje sam ga pozdravio i rekao mu da želim da mu se ispuni želja da dođe u Beograd. On mi je odgovorio da to ovisi o Srbima.

*** Kako Vi komentirate beogradsku situaciju, što se događa u Vašoj nadbiskupiji?**

- Nema ništa osobito novo. Gospodarska je situacija jako teška, što mi izuzetno osjećamo u našem Caritasu. Rekao bih da u Srbiji vlada opća potištenost. Sve što su im obećavali političari „palo je u vodu”. Opozicija je, doduše, ipak nešto postigla svojim demonstracijama, priznali su im vlast u nekoliko općina. Mislim da je to vrlo dobro jer se na ovogodišnjim izborima neće više moći krasti glasovi. Ni budućnost neće donijeti ništa novoga. Oni kažu kako imaju „vanjski zid sankcija”, iako je riječ o „unutarnjem zidu”, jer su uvjeti međunarodne zajednice vrlo jasni i isti za sve države. Govore kako se „samostalnost mora skupo platiti”, a ne vide da je takva samostalnost zapravo najveća ovisnost.

SVEĆENICI BEZ
PUTOVNICE

*** Kako živi Katolička crkva u takvim uvjetima?**

- U tome dijelu bivše Jugoslavije bilo je oko 500.000 katolika, najviše Mađara u Vojvodini, pa i Hrvata, zatim Albanaca na Kosovu. Koliko se ljudi odselilo iz Vojvodine, teško je reći. Kažu da se iz Srijema odselila polovina katoličkog življa, koji su većinom mijenjali kuće sa Srbima iz Slavonije. Naša, Beogradska nadbiskupija, obuhvaća tzv. pretkumanovsku Srbiju, tj. Srbiju prije Prvog balkanskog rata. I tu je bilo, kada sam došao prije 10 godina, 34.000 katolika, a sada raču-

namo da ih je oko 8.000. Za našu nadbiskupiju kažem da je to nadbiskupija koja umire. Neće, doduše umrijeti, ali će ostati 3.000-5.000 vjernika na tome prostoru. Budući da je riječ o glavnome gradu, Apostolska stolica neće je ukinuti, nego će je ostaviti da „životari”.

*** Jedno ste vrijeme bili prilično na udaru, napadali su Vas u tisku, podmetali eksploziv pred crkve, prijetili?**

- To je bilo za vrijeme rata, a situacija se sada malo smirila iako se u posljednje vrijeme, kako se rješava pitanje Podunavlja, temperatura ponovno malo uzdiže. Najviše nas boli što neki naši svećenici ne mogu dobiti putovnice jer su Hrvati, pa zbog toga ne mogu putovati.

*** Podnijeli ste zahtjev za umirovljenjem. Kada odlazite u mirovinu?**

- Što prije. Još sam prije tri godine dao otkaz, ali mi je rečeno da moram malo pričekati da se stvari smire. Bolestan sam i neću moći raditi još sedam godina, koliko mi treba do redovne mirovine, no nadam se da ću za godinu i pol ili dvije dobiti nasljednika. A on svakako mora biti Hrvat, jer Mađari imaju dva biskupa, Slovenaca je malo. Uostalom, kada su mene imenovali, mi Slovenci imali smo viši rejting kod Srba nego Hrvati. No, sada nas ponovno napadaju da smo mi zapravo krivi za raspad Jugoslavije.

PERSONALNA UNIJA

*** Bilo je nekih razmišljanja da se srijemski dio Davačko-srijemske biskupije**

pripoji Beogradskoj nadbiskupiji, što nije naišlo na odobravanje u Dakovu i uopće u Hrvatskoj?

- Mislim da ne dolazi u obzir da se Srijem pripoji Beogradu, ali možda će doći u obzir to da budući srijemski biskup preuzme upravljanje Beogradskom nadbiskupijom. To bi bila neka vrsta personalne unije, ali će formalno one uvijek biti dvije različite biskupije.

*** Jedni kažu da je ekumenizam praktički mrtav i kao takav nepotreban, dok drugi ističu njegovu važnost za budućnost kršćana. Kakav je Vaš stav?**

- Ekumenizam ne može biti mrtav jer je riječ o jednom od bitnih poslanja Crkve, odnosno da se neprestano zalaže za crkveno jedinstvo. To je jedinstvo ostalo i ono je ostvareno, osobito u odnosima katolika i pravoslavničkih, jer mi imamo istu vjeru, iste sakramente, isto crkveno uređenje. Suvremeno ekumensko nastojanje želi u svim kršćanskim vjernicima učvrstiti upravo to uvjerenje o crkvenom jedinstvu, o jednoj Crkvi u Kristu, koja je, prema našem mišljenju, u punoći prisutna u Katoličkoj crkvi i u drugim zajednicama, osobito u pravoslavnoj. Govoriti o tome da je ekumenizam mrtav posve je pogrešno, ali gotovo da se može reći da je mrtav ekumenski dijalog! Vrlo teško dolazi do susreta, do teoloških razgovora, pa atmosfera nije sjajna. No, mislim da će se na ekumenizmu moći više raditi kada se smiri politička situacija.

*„Večernji list“
Darko Pavičić,*

Godišnja Skupština D.Z. „Amor vincit“

SOCIJALNO STANJE STANOVNIŠTVA SVE TEŽE

U petak, 18. travnja održana je u Subotici 4. redovita godišnja skupština Dobrotvorne zajednice „Amor vincit“ uz nazočnost gostiju i brojnih njenih članova, kao i simpatizera.

Hrvata u Vojvodini predsjednik mr. Bela Tonković i predsjednica „Bunjevačke matice“ Viktorija Grunčić. Potom se pristupilo podnošenju izvješća o radu Dobrotvorne zajednice „Amor vincit“ za period od 1.

Prije Skupštine u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske služena je sveta misa zahvalnica za sve dobročinitelje, ali isto tako i zadušnica za prvu višegodišnju predsjednicu ove udruge Anu Kopunović, koja je prošle godine umrla nakon teške i duge bolesti.

Sjednica Skupštine imala je više točaka dnevnog reda među kojima i izbor predsjednika Skupštine, članova Upravnog i Nadzornog odbora, ali i izvješće o radu za protekli period.

Nakon izbora radnog predsjedništva, skup je pozdravila dr. Čehak Korhec, predstavnik SO Subotice, predstavnik humanitarne udruge „Vox Humana“ gosp. Franck, od strane Demokratskog Saveza

travnja 1996. do 31. ožujka 1997. godine. Izvješće je podnijela predsjednica Zajednice Ilka Tonković. Nakon pozdrava upućenog nazočnima, Ilka Tonković je istakla kako je pomoć, pristigla u zadnjih godinu dana, znatno manja od potreba, što otežava rad „Amor vincit“ dok je u isto vrijeme stanovništvo u svim svojim strukturama u sve težoj situaciji. Uzimajući u obzir vrlo male zarade djelatnika u poduzećima, niske mirovine i posebno težak položaj obitelji s više djece, Dobrotvorna zajednica je nastojala najugroženiji sloj stanovništva opskrbiti hranom, ogrjevom, a školsku djecu potrebnim priborom za školu. Jedan dio pomoći u vidu školskog pribora je usmjeren i Centru za socijalni

SKUPOVI

rad u Subotici koji se brine o djeci u hraniteljskim obiteljima.

Dobrotvorna zajednica „Amor vincit” je također u proteklom periodu, isporučivala bolničkoj apoteci lijekove, ali isto tako i „Kolevci” i „Gerontološkom centru”. U jesenjim mjesecima prošle godine je u suradnji sa Općinom Subotica podijeljeno najugroženijim obiteljima s više djece 12 paketa zimnice. Ovo su isključivo bile obitelji koje nisu obuhvaćene akcijama Centra za socijalni rad. Što se pak priticanja pomoći tiče, „Amor vincit” se obratio Hrvatskom svjetskom kongresu za pomoć, nakon čega je stigla pomoć u hrani i rabljenoj odjeći iz Austrije i Švicarske. Prilikom dopreme te pomoći, mnogo su pomogle organizacije Malteških vitezova iz Švicarske i Mađarske, naglasila je Ilka Tonković.

Obzirom da je zima bila duga i hladna, najugroženijim obiteljima kupljen je ogrjev, a u vrijeme Uskrsa Zajednica je podijelila više od dvije stotine paketa namirnica. Prilikom ove akcije nisu zaboravljena niti djeca „Kolevke” kojima je Zajednica darovala slatkiše.

Tijekom 1996. godine, Dobrotvornoj zajednici „Amor

vincit” su se povremeno javljali izbjegli Hrvati iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske kojima je u suradnji sa „Crvenim križom” pružena pomoć oko smještaja, ishrane, odjeće i izrade dokumenata za povratak njihovim kućama. Što se tiče suradnje sa drugim humanitarnim organizacijama u gradu, „Amor vincit” je član Štaba za koordinaciju humanitarnim aktivnostima na teritoriji općine Subotica, pa samim tim želi imati i dobru suradnju sa sličnim udrugama.

Što se rada i efikasnosti Zajednice tiče, naglasila je Ilka Tonković, mnogo su svojim radom pomogli aktivisti ove humanitarne udruge koji ne žale svoje vrijeme i trud da pomo-

gnu ljudima u nevolji. Zatim se predsjednica Zajednice zahvalila svim donatorima i ljudima dobre volje u zemlji i inozemstvu na pomoći, kao i Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini koji je mnogo puta posredovao u interesu Zajednice i pronalazio darovatelje. Ujedno se zahvalila i Skupštini Općine Subotica na ustupljenim prostorijama za rad i dodeljenim sredstvima za normalno funkcioniranje Zajednice.

Nakon izlaganja o financijskom poslovanju „Amor vincit”, oba izvješća su jednoglasno usvojena.

Na ovoj sjednici za predsjednicu Skupštine Dobrotvorne zajednice „Amor vincit” izabrana je Jelena Borković, višegodišnji član i aktivista. Isto tako, izabran je i imenovan Upravni odbor od 7 članova i to: Ruža Crnković, Mile Crnjac, Ilka Tonković, Marijana Čović, Zlata Lacić i Julijana Šarčević, Lidija Molzer, dok je za Nadzorni odbor izabrano 3 člana - dr. Marko Sente, Cecilija Skenderović i Stipan Vojnić Hajduk.

Četvrta godišnja skupština „Amor vincit” završena je u otvorenom i neposrednom razgovoru nazočnih uz zakusku.

Lidija Molzer

DRUGI PIŠU

„Vijesnik": Vukovar, 13. travnja 1997.

NAKON ŠEST GODINA, MOJ PRVI SUSRET S VUKOVAROM

Danas oko 14:00 UN-ov autobus nas (hrvatski izvjestitelji i moja malenkost) je čekao na punktu Nuštar - Bršadin. Nekoliko minuta poslije 14:00, nakon što nam je UN-ov časnik Douglas Cofmann objasnio pravila „igre” krenuli smo prema Vukovaru. Pratila su nas dva vozila UN-ovog jordanskog bataljuna. Cesta je potpuno raščišćena i na njoj su samo uz rub ceste razbacane žičane barikade, i natpisi minirano.

Na pola puta UN-ov časnik nam je prenio posebno izvješće koje je glasilo: „Svi hrvatski građani koji posjeduju hrvatsku osobnu iskaznicu mogu glasovati na svojim glasačkim mjestima... Ukoliko im se ime ne nalazi na listi, tada se sprovodi uobičajeni postupak. Ukoliko se ime dotične osobe ne nalazi na listi, tada se ime osobe kao i JMBG trebaju navesti kao dodatak glasačkoj listi, i to lice treba primiti odgovarajuće glasačke listiće...”

Ta novost je izazvala očito negodovanje među novinarima u autobusu. Polako se približavao i trenutak ulaska u Vukovar. Neki od hrvatskih novinara su već bili u Vukovaru, ali meni je to bio prvi put nakon šest dugih godina. Na ulasku se nalazi ploča sa ćiriličnim natpisom: „Vukovar”, pored koje se vidi veliki prostor koji je pretvoren u veliko smetlište. Moje se uzbuđenje polako počelo pretvarati u strah kada sam vidjela strašne

ruševine pored besprijeckorno čistog kolnika.

Sve te slike ste već svi vi vidjeli na TV-u, sada već davne 1991., kao i put kojim su prognani Vukovarci prolazili onog dana kada je Vukovar pao. A onda polako vidite znakove života. Po ulicama, svuda ćirilični natpisi, čak i engleske riječi prevedene na ćirilicu. Pizzerije, kafići, fitness klubovi... Sve je normalno. Samo se trgneš kada vidiš ruševine oko sebe. Poznata vukovarska bolnica je potpuno obnovljena. Tržnica ne zrači živošću niti velikom ponudom artikala. Na par bijednih štandova, nalaze se samo cigarete.

Hotel Dunav izgleda gotovo zastrašujuće, a glede katoličke crkve... Mislim da tu ne treba puno ni objašnjavati. Skrenuli smo u neku ulicu koja nas je dovela do tvornice Vuteks gdje se nalazilo biralište. I tu počinje stvarnost. Mi izlazimo iz autobusa. Ispred nas su Srbi koji čekaju na redu za glasovanje. Čuje se samo šuškanje među njima. Jedna Srpkinja iz grupe glasača koji su čekali u redu ispred birališta doviknula je grupi glasača: „Žene! Evo nam ustaških novinara.” Ali ništa se nije dogodilo. Mirno smo ušli u biračku jedinicu i počeli intervjuirati i fotografirati. Na kutijama su ćirilični natpisi. Poneki glasač se žalio zato što ne može glasovati.

Svako biralište je dobro nadgledano od strane dva dje-

latnika UNTAES-a i nekolicine stranih posmatrača. Potom se pojavio gospodin Tešić, član komisije koji je odlučio dati izvješće vinkovačkoj televiziji. Pored obavijesti da je oko 50% glasača s tog mjesta izašlo glasovati, morao je napomenuti da mu naša (hrvatski novinari) pojava: „Smrdi na neregularnosti”. Ne znam što mu je to trebalo značiti, ali čim se prostorijom rasula kiša bliceva, Tešić se polako počeo transformirati u osobu koja je: „Sasvim spremna prihvatiti hrvatske zakone”. Čudno je da su ti ljudi bili potpuno odvojeni od nas u smislu toga što su se pravili kao da ne postojimo.

Za intervju baš i nisu bili spremni. Nakon pola sata, opet smo se uputili prema autobusu, popraćeni psovkama. To nas međutim nije omelo. Skrenuli smo u neku ulicu koja je bila puna porušenih kuća, a među tim ruševinama se nalazio jedan zid po kojem se razlijevala reklama za „Bistro Hollywood”, a ispod nje grafit „Mi se nećemo seliti iz srpskog Vukovara”. Kakav paradoks. Kakva „Zona Sumraka”. Autobus nas je doveo u dvorište ispred kojeg se nalazila nova zgrada na kojoj je sve vrvilo od ćiriličnih natpisa. Bila je to zgrada „Okružnog suda srpske oblasti Krajina - grad Vukovar”. Jedan od članova izborne komisije nam je striktno zabranio uzimati ikakve izjave od glasača.

Svi su bili dobro svjesni da smo ekipa hrvatskih novinara,

ali nisu pokazivali nikakve reakcije, dok jedan od glasača nije istupio i viknuo: „Ja ne vjerujem Hrvatskoj vladi. Ovaj lepi grad je imao 23 nacionalnosti, a gledaj bre šta ste vi Hrvati napravili od njega. Neću da glasam za vas.” To je bio trenutak kada nisam mogla izdržati a da se ne počnem smijati. Pomislila sam: Pa ti se sigurno šališ. Tad smo morali odmah napustiti biralište. Jedan od novinara (inače Englez podrijetlom, Steve Gaunt koji je išao kao fotograf „Glasa Slavonije”) je otkopčao kaput ispod kojega se nalazio dress hrvatske nogometne reprezentacije s uzorkom šahovnice i slikao se ispred natpisa Vukovar. E tad smo već stvarno morali otići. I ponovo vraćanje istim putevima. Taj osjećaj vožnje autobusom me je puno više plašio nego kada smo hodali Vukovarem.

Stalno sam na sebi osjećala poglede prolaznika koji znaju da se u UNTAES-ovim autobusima nalaze Hrvati. A kad pak kročiš na tlo Vukovara, koliko god da osjetiš strah od njegovih stanovnika, toliko ti onaj ponos ne da da im to pokažeš, već naprotiv, želiš im svim svojim gestima dokazati: „Ovo je HRVATSKO”.

Ja baš i nisam vična pisanju i možda ovo sve izgleda kao ukalupljena priča, ali jednostavno sam svima vama željela prenijeti taj osjećaj. Sa svima sam željela podijeliti svoje osjećanje o ponovnom doživljavanju Vukovara.

N.N.

Kritika koncerta „Večer Ruske glazbe” ALAN FRASER kanadski pijanist

Darežljivost u krivim notama

„Kada bih sve pogrešne note uzeo iz jednog mog recitala mogao bih još jedan koncert da napravim.”

A. Rubinstain

„Nije bitno koliko ima pogrešnih nota - falševa - u toku jednog koncerta, bitno je duhovno, mistično, emocionalno nadahnuće prezentovano publici.”

Tako kaže Alan Fraser. Nema sumnje, za ovo doba smjela i neortodoksna tvrdnja. Što se od toga moglo čuti na koncertu Alana Fräsera. Skladbama A. Radlovića i Skrjabinina, Alan Fraser je održao balans kontrole - preciznog i čistog sviranja i lične ekspresivnosti - bujice emocija i glazbenog interpretiranja. Raznolikost tonskog kolorita koji je karakterističan za glazbu ekspresionističkog stila, gosp. Fraser je veoma vjerodostojno prikazao povezujući različite škole interpretiranja na klaviru i neurokinesteziologiju. Svoju opčinjenost ruskom glazbom iskazao je krotko i jezgrovito u Medtnerovim „skaskama” - Bajkama; „Dumka” M. Balakireva je posjedovala (osobito u prvom dijelu) starinski šarm dok je u sonati op 36 u b-molu S. Rahmaninova kon-

centrirao napore na stvaranje fanatičnog i epskog u glazbi. Kratki momenti neizbalansiranog zvuka kao i Rubinstajnovske „Darežljivosti” u krivim notama ipak nisu uspjeli da pomute snagu impresije, poetičnost i inspiraciju koju je Alan Fraser u svom resitalu 26.III. - ožujka-1977. u Subotici ponudio publici. Ona ga je počastvovala burnim aplauzom na koji je umjetnik odgovorio strastvenom i histeričnom izvedbom Skrjabinove Etide op 8 u dis-molu.

Ostaje nam, dakle nada u ponovni susret sa gosp. Alanom Fraserom, zanimljivim, kontroverznim, nesvakidašnjim pijanistom, koji, koliko daje, toliko i traži od svoje publike. Drago nam je što smo, zahvaljujući naporima „Euroconcerta”, bili u prilici čuti takav koncert.

Euroconcert

Izumi i njihove sudbine

VETERAN U NOVOM RUHU

Nakon dužeg perioda, u Beogradu je održan međunarodni sajam automobila i motocikla. Na ovogodišnjem 36. salonu automobila učestvovalo je više od 400 izlagača, među kojima i najpoznatiji proizvođači Europe, Amerike i Japana. Ovogodišnja izložba je bila svojevrsni test i utrka u prikazivanju novih koncepcija vozila u obliku karoserije, tehničkim rješenjima motora i elektronike, te korištenju novih materijala u izradi vozila.

Po brojnim kritikama, posjetitelji sajma su bili zadržani automobilima tvrtke „Mercedes“ i „BMW“ te oblicima italijanskih, francuskih i japanskih proizvođača. Međutim, mnogo manja medijska pozornost je bila posvećena predstavljanju njemačkih proizvoda. Ali, obzirom da se jedan proizvod ne testira jedino kroz reklamu i simpatije prema proizvođaču, veličini prtljažnika i obliku karoserije, već vozilo svoju pravu vrijednost i opravdanost cijene dokazuje u pružanju sigurnosti na cestama, potrošnji goriva i trajnosti pogonskog motora, ne mogu se zaobići vozila njemačkih proizvođača: „Mercedes“, „BMW“ i „Audi“.

Jer, analizirajući nove proizvode ovih tvrtki te njihove karakteristike, može se utvrditi da su baš ovi proizvođači dali veliki doprinos razvitku auto-industrije i to u usavršavanju

pogonskih motora, pogotovu onih na dizel gorivo. Novi dizel motori su dugotrajniji, imaju manju potrošnju, a u snazi i brzini ne zaostaju za benzin-skim motorima.

Gledajući nove proizvode izložene na beogradskom sajmu kao i zbrajajući sva dosadašnja dostignuća auto-industrije, ne možemo a da se

ne prisjetimo oca motora na dizel gorivo - Nijemca Rudolfa Diesela, koji je 1898. godine konstruirao prvi motor ovakvog tipa nazvan njegovim imenom. Prototip ovog motora i danas se čuva u muzeju u Münchenu. Još kao student, Rudolf Diesel je maštao o tome da izumi stroj koji bi bio jeftiniji i djelotvorniji od ondašnjih parnih strojeva. Najveći utjecaj na njega imao je njegov profesor Karl von Linde koji je ukazivao na nedostatke parnih strojeva. Nakon završenih studija u Münchenu, odlazi u Paris gdje se zapošljava u jednoj tvornici leda. Tu je radio kao glavni inženjer za popravku strojeva, tehnički savjetnik i organizator pogona i proizvodnje. Nastojao je što više

naučiti, kako bi mogao ostvariti svoj san o konstruiranju novog, savršenijeg stroja.

Po povratku u domovinu, Diesel je nakon pet godina istrajnog rada, u siječnju mjesecu 1898. godine, konstruirao motor „s najvećom termalnom djelotvornošću“. „To je motor“, pisao je Diesel trijumfalno svojoj supruzi i djeci, koji će, zacijelo, obradovati čovečanstvo“.

Zbog toga, promatrajući ova nova dostignuća prikazana na 36. salonu automobila u Beogradu, ne možemo ne odati priznanje Nijemcu Rudolfu Dieselu za njegov izum, obzirom da se ispod moderno oblikovanih karoserija Peugeota, Mercedes, BMW-a, krije upravo pogonski stroj nazvan po njegovu izumitelju. Uostalom, dizel motor je i danas najbolji od svih dosadašnjih tehničkih i kompromisnih rješenja upotrijebljenih za pogon motornih vozila, jer posjeduje najveći mehanički i energetska učinak uz minimalni utrošak pogonske energije.

Stoga, uživajući u najnovijim oblicima izloženih automobila i motocikla na sajmovima, sjetimo se Rudolfa Diesela koji je svoj revolucionarni izum prije ravno 99 godina nesebično podario čovjeku.

Sandor Molzer

SRIJEMSKA KAMENICA (7.)

Livije Marczibany sagradio je u Kamenici „dvor“, zatim zgradu pored Dunava za stanove službenika. Pored toga sagrađene su štale, magazin, pecara za rakiju i velika staklena bašta. On je uredio i veliki park s egzotičnim biljkama, mitološkim kipovima i bistama članova uže obitelji.

Kuga u Kamenici

Godine 1738. i 1739. došlo je u Srijemu do katastrofalne epidemije kuge. Pošast je u Kamenici i Petrovaradinu harala posebno u studenom 1738.

Kad je 1738. godine 19. listopada od kapi umro u Kamenici vojni svećenik, otac Juraj Hess iz regimenta grofa Wurbradta, našao ga je isusovac Valentin mrtva i napuštena gdje leži na zemlji u spavaćoj košulji. Radi kuge Valentić nije mogao naći nikoga da sahrani patra Hessa. Sahranu je obavio svećenik franjevac iz petrovaradinskog franjevačkog samostana.

Godine 1740. kuga se opet pojavila u Kamenici i susjednom Petrovaradinu.

Posljednji je put Kamenica okužena u mjesecu listopadu 1795. Bolest je prenešena iz susjednog Iriga. Tom je prilikom od 1513 stanovnika Kamenice obo-

ljelo njih 44. Ozdravilo ih je 13 a umrlo 31. Broj stanovnika poslije kuge iznosio je godine 1796. svega 1482 duše.

Obnova župe u Srijemskoj Kamenici

Posle Turaka duhovnu pastvu u Srijemskoj Kamenici obavljala su Mala braća Franjevci iz samostana u Petrovaradinu (Danas vojna bolnica).

Na traženje vlastelina Marczibanya i katolika iz Kamenice, srijemski biskup Vladislav V Szoreny (pisac djela „Vndiciae Syrmienensis“), koji je rezidirao u Petrovaradinu osnuje 7. svibnja 1746. samostalnu župu u Srijemskoj Kamenici.

Godine 1746. posjećuje biskup Szoreny Kamenicu i Rumuž. Vjerojatno tom zgodom zamoliše Kameničani, kojih je 1735. bilo samo u 18 katoličkih kuća, otvaranje nove samostalne župe. Kameničani su obećali uzdržavati župnika zajednički s fondom „Cassa parochorum“.

Biskup im molbu usliša unatoč protestu petrovaradinskih franjevaca, 1746. sagrađen je župni dom. Za prvog župnika postavljen je Ivan Dovečer, prvi svjetovni svećenik u Srijemu.

Petrovaradinski franjevci tuže biskupa zbog samo-

vlasnog osnivanja župe carici Mariji Tereziji, koja opomene biskupa Szorenyja, da ubuduće ne radi tako bez suglasnosti s njom. Ipak je ostalo po biskupovom.

U Kamenici je postojao oratorij sv. Križa sagrađen pobožnim prinosima župljana nedaleko stare crkve, čije su razvaline 1746. godine prodane. Kad je osnovana župa (1746.), a vlastelin postao Lovro Marczibany (1756-60.), posvećena je crkva a pomoću župljana i patrona (oko 1759.). Blagoslovljena je za biskupa Gjivovića (biskup Gjivović Nikola IV.).

Godine 1794. dao je biskup Paxi uz pomoć vlastelina Marczibanya pored letnje župnikove kuhinje sazidati školu. Plaća učitelja bila je 2 forinte po učeniku godišnje. Učitelji su na toj školi bili većinom Nijemci. To je bila katolička škola. Poslije 1768. godine osnovao je grof Lovro Marczibany u Kamenici bolnicu u kojoj je fundirao tri mjesta za domaće bolesnike.

U vremenu 1742-1758. godine gradi se u Kamenici pravoslavna crkva. Godine 1786. slikar Kračun oslikao je ikonostas u toj pravoslavnoj crkvi.

Marko Kljajić

- Svršetak -

Prikaz

SUBOTIČKA DANICA (nova) ZA 1997.

U ponedjeljak, 3. ožujka 1997. u čitaonici subotčke Gradske biblioteke Institut „Ivan Antunović“ organizirao je predstavljanje svojih najnovijih izdanja: Wolfgang Oberröder: „Ići u crkvu - zašto“; papa Ivan Pavao „Oče naš“. Obadvije knjige preveo je s njemačkog jezika vlč. Jakov Pfejfer, župnik u Odžacima. Također je predstavljena zbirka pjesama Terezije Davidović iz Beograda „Isuse, Marijo - ave“.

Na početku su goste pozdravili pročelnih Izdavačkog odjela Instituta „Ivan Antunović“ vlč. Andrija Anišić i predsjedavajući te kulturne ustanove, vlč. Andrija Koplivić.

O kalendaru „Subotička Danica“, o najstarijoj našoj publikaciji te vrste, govorio je Milovan Miković. Na početku svoga izlaganja vrlo je pregledno prikazao život i rad svećenika Paje Kujundžića, koji je 1883. godine uredio „Bunjevačko-šokačka Danica, subotički kalendar“ za 1884. godinu. Kalendar je dva puta mijenjao ime, a od 1893. ima naslov „Subotička Danica“ koji je sačuvan do naših dana.

Potom je predavač prikazao političke i društvene prilike u Ugarskoj kada se „Danica“ pojavila i kako je kroz taj dugi period razvijala i opstala. Položaj Bunjevaca

i Šokaca u Ugarskoj bio je u to vrijeme tim otežan, što u austro-ugarskoj nagodbi 1867. godine i u hrvatsko-ugarskoj nagodbi 1868. godine nije obuhvaćeno pitanje Hrvata izvan Hrvatske i Slavonije. Zato su Bunjevci i Šokci svim sredstvima bili izloženi sve većem mađarskom utjecaju, osobito u školama. Zbog toga je Pajo Kujundžić obratio najveću pažnju na pitanje učenja maternjeg jezika u školama. Ali, to pitanje nije uspio riješiti zbog početka Prvog svjetskog rata 1914. godine.

Tako se dogodilo da, premda se promijenilo tri države, to pitanje našeg maternjeg jezika u školama nije riješeno sve do naših dana.

Kada se 1918. godine ostvarila želja za oslobođenjem i ujedinjenjem Južnih Slavena, sve najljepše nade Bunjevaca i Šokaca brzo su izčezle, jer se svim sredstvima sve više širio srpski utjecaj. Tako su Bunjevci i Šokci bili prisiljeni boriti se za svoju samobitnost stalno dokazujući svoju pripadnost integritetu hrvatskog naroda.

U takvim okolnostima je ponikla „Subotička Danica“ i kroz sve godine vjerno sačuvala smjernice i pravac koji joj je zacrtao i pokazao njen osnivač i prvi urednik Pajo Kujundžić. Poslije ovog

prikaza političkih i društvenih prilika u kojima je osnovana i živjela Subotička Danica, Milovan Miković je pregledno prikazao taj ovogodišnji kalendar.

„Subotička Danica“ (nova) za 1997. godinu u svom obilnom sadržaju ima više rubrika.

Nakon kalendarskog dijela objavljen je odlomak iz enciklike pape Ivana Pavla II. „Nadolaskom trećeg tisućljeća“ i odlomak iz papine „Poruke za Svjetski dan mira 1996.“

Iz velike rubrike „Duhovnost“ spominjem samo članke: „100 godina od smrti sv. Terezije od Djeteta Isusa“ (Andrija Koplivić); „Kako obnoviti današnji svijet“ (Tomo Vereš); „U susret velikom jubileju 2000 godina“ (A. Koplivić); „Uzmite u ruke novi molitvenik „Slava

Božja" (K. Čeliković); „Radujte se uvijek" (Andrija Anišić).

U ustaljenoj rubrici „Narodno blago" ističem članak „Hetija" (sedmični vašar u Bajmoku i Subotici) (Alojzije Stantić); „Bunjevačke pučke sigre" (Ive Prčić, mladi).

Iz rubrike „Obitelj" navodim članak „Roditelji ne moraju biti savršeni" (Antun Miloš); „Uglednici drevne i brojne subotičke obitelji Kujundžić" (Ante Sekulić).

Ni mladi nisu zaobiđeni, pa u njihovoj rubrici čitamo „Mladi i suvremena glazba" (Stjepan Beretić) i „Kroniku događanja i susreta mladih" (Jasna Crnković).

Kako bi se upoznala šira kulturna javnost, prikazane su naše knjige koje su objavljene na kraju 1995. i do sredine 1996. godine: Nedeljka Šarčević: „Što bi bilo kad bi bilo?" (dječje pjesme); Kata Ivanković: „Ruku mira pružam svima" (pjesme); Slaven Bačić: „Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice" (studija); Milovan Miković: „Koreni stvari" (pjesme); Josip Buljovčić: „Filološki ogledi" (studije); Mara Čović: „Sjećanja, svjedočenja"; Grupa autora: „Somborske žetvene svečanosti"; Tomo Vereš: „Dominikansko opće sveučilište u Zadru (1396.-1807.), Prvo hrvatsko sveučilište"; Bela Gabrić i Ante Pokornik: „Bunjevačke kraljičke pisme"; Stjepan Beretić: „Slava Božja" (molitvenik); dr. Ante Sekulić: „Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću"; Marko Vukov: „Ja,

buntovnik s razlogom" (pjesme); Naš novi časopis „Klasje naših ravni" (Subotica, 1996. l.br.).

U rubrici „Kultura" važan je članak Katarine Čeliković u kojem saopćava da je blagoslovljena i otvorena Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić" u župnom stanu župe sv. Roka u Subotici.

Ne mogu mimoći rubriku „Povijesni kutak" sa člancima - studijama „XV. stoljeće u Bačkoj" (Stjepan Beretić) i „Veliki jubilej subotičke gimnazije" (mr. Josip Ivanović).

U posebnim rubrikama prikazani su jubileji, kronika važnih događaja i naši pokojnici, autora Bele Gabrića i Andrije Anišića. Prostor ne dozvoljava opširan prikaz, ali veoma zapažena i uspješna bila je proslava 100. godišnjice završetka izgradnje crkve sv. Roka sa nekoliko priredaba. Vrhunac je bio posjet sarajevskog nadbiskupa kardinala Vinka Puljića, 22. rujna 1996. godine.

Iz ovog djelomičnog prikaza vidi se bogatstvo sadržaja ovog kalendara, a brojne pjesnike i njihove pjesme nisam niti pominjao.

O prijevodima knjiga vlč. Jakoba Pfeifera govorio je s velikim razumijevanjem i poznavanjem teme Tomislav Žigmanov, a Katarina Čeliković je objasnila i približila nam pjesme Terezije Davidović.

Bela Gabrić

OBAVIJEST

IZVJEŠTAVAMO SVE NAŠE ČLANOVE I SIMPATIZERE DA ČLANOVI „BUNJEVAČKE MATICE" IMAJU DEŽURSTVA SVAKOG TJEDNA SRIJEDOM I PETKOM OD 10,00 DO 12,00 SATI NA ADRESI IVANA MILUTINOVIĆA 31. UJEDNO POZIVAMO SVE ZAINTERESIRANE KOJI ŽELE UČESTVOVATI U RADU OVE UDRUGE DA NAM SE U NAZNAČENO VRIJEME OBRATE ZA INFORMACIJE O RADU „BUNJEVAČKE MATICE". ISTI SE, UKOLIKO TO ŽELE MOGU UČLANITI I DOPRINIJETI EFIKASNIJEM I BOLJEM RADU OVE KULTURNO-PROSVJETNE ORGANIZACIJE.

„BUNJEVAČKA MATICA", SUBOTICA

**SVIMA
PREPORUČAMO!**

**ČITAJTE I ŠIRITE
ČASOPIS ZA
KNJIŽEVNOST,
UMJETNOST I ZNANOST
„KLASJE NAŠIH RAVNI".
ČASOPIS MOŽETE
NABAVITI U VRIJEME
DEŽURSTVA
„BUNJEVAČKE MATICE"
PO CIJENI OD 20,00 DIN.**

YEN - Seminar nacionalnih manjina

MLADI EUROPSKIH NACIONALNOSTI

Od 22.-28. ožujka 1997. g. održan je Uskršnji seminar YEN udruge - Youth of European Nationalities u Baji u Republici Mađarskoj, pod nazivom HÚBA '97. Na seminaru je bilo okupljeno oko 140 mladih iz cijele Europe. Mladež je bila razdijeljena u grupe i svaka grupa je imala temu koju je obrađivala ili zadatak koji je morala izvršiti. Pri ovom susretu momci i djevojke nisu imali problema u međusobnoj komunikaciji iako su došli čak iz 21 zemlje diljem Europe. U upotrebi je bio prvenstveno njemački i engleski jezik i jezici nacionalnih manjina koji su prisustvovali ovom susretu. Najposjećenija je bila radna grupa koja se bavila problemima nacionalnih ma-

njina. Nakon predstavljanja učesnika išlo se u razmatranje zajedničkih problema koji su prisutni u sredinama gdje živi dotična nacionalna manjina. Utvrđeno je da se većina problema za pojedine nacionalne manjine nalazi u sferi prosvjete - predškolskom, školskom do visokog obrazovanja, a isto tako su izraženi i problemi oko korištenja maternjeg jezika manjina u oblasti informiranja i to na TV, radiju i tisku. Nakon radnih susreta preko dana za mladež europskih nacionalnosti je u večernjim satima organiziran zabavno - glazbeni program na kojem su se učesnici posebno prijatno osjećali.

U sklopu seminara nacionalnih manjina za mladež

europskih nacionalnosti organizirane su ekskurzije u nacionalni park „Bugac“, a isto tako je organiziran posjet mjestu Kalocsi kao i drugim značajnim mjestima gdje u velikom broju žive pripadnici njemačke nacionalne manjine.

Na ovogodišnjem Uskršnjem seminaru YEN udruge Demokratski savez Hrvata u Vojvodini imao je svog predstavnika, koji je predstavljao hrvatsku mladež iz Vojvodine. Ovaj susret je bio organiziran na europskoj razini, a sam program je bio višestruko koristan za stjecanje predstave i saznanja o životu i problemima mladeži europskih manjina.

Z. K.

Zanimljivosti

OŽUJAK I TRAVANJ U ZNAKU KOMETA

Ove godine, točnije koncem ožujka do pred kraj travnja, možemo nad našim gradom slobodnim okom vidjeti repaticu „Hale-Bopp“ koja se ovih noći uočava na zapadu. Ovaj komet su otkrila dva promatrača zvjezdanog neba, ali je g. Hale bio za nekoliko minuta brži od svoga kolege Boppa te je komet uveden u registar pod imenom Hale. Međutim, mnogi ovu repaticu zovu sa oba imena njenih pronalazača.

Komet „Hale“ je na našem nebu bio izrazito uočljiv sa prepoznatljivim račvastim repom koji u ultraljubičastom svjetlu ima plavu i žutu boju. Plava

boja repatice potiče od gasova, dok je žuta znak prisustva čvrstih materija, točnije praha.

Repatica „Hale“ je 22. i 23. ožujka bila najbliža našoj planeti i tih je dana svijetlila najintenzivnije.

Što se pak samog pojma kometa tiče, ljudi su im tijekom povijesti pridavali različit značaj. Mnogi su za njihovo pojavljivanje na nebu vezivali značajne događaje, smatrali ih dobrim ili lošim predskazateljima budućnosti, ili ih pak koristili u vjerske svrhe. Repatice su često kod pobožnih i sujevernih ljudi izazivale strah, ali razvojem astronomije i prona-

laskom teleskopa došlo se do saznanja da su kometi u stvari samostalna nebeska tijela, a ne samo skup gasova i prašine, kako se do tada vjerovalo. Pori-jeklom i osobenostima kometa bavio se među inima i engleski znanstvenik i astronom Halley koji je u svom radu i dokazivanju zakonitosti u kretanju nebeskih tijela oko Sunca postigao znatan napredak. On je pri tom svom radu pratio jednu repaticu koja je po njemu nazvana Halleyev komet.

Što se pak sudbine kometa tiče, one se vremenom raspadaju, a taj proces može trajati i više stotina godina.

BUNJEVAČKO BOCKALO

INTERVIJU - JEL DIVAN NA SAMO

Mošte mislit, nikad nisam jesapio da bidnem novinar, no, jednom mal nisam bijo, al svedno tijo sam ostar pošten, pa makar to bila i tuđa hasna. Ta baš sad, koji dan, zjalim ja u televizor. Kad ono štaš lipče neg Šešeljović. Ja već mislio da mi se televizija pofrcala i tijo zvati ove koji nam debelo naplaćivadu. Mi smo i tako opozicijuni kraj. Kad ti pokažu jednu, nako dobru polovnjaču, i ja gledo dalje, al oš očin, jevo ti mog komše, Albe! Ta bolje da ga grom trevijo i da ga bar motor, jel još cigurnije, onibus zgazijo. Al što ćeš. Komšija ti je prvi rod.

Ta ni faljnis, već - Kako nisi čuvo!

- Ta šta ti je - prikinem ga ja, jelem čerez televizora, jelem što opanke nije skinijo. No dobro, suvo je pa i nemoš tako nastrvit, baš kad bi i tijo.

- Šta ti je? Jel ti salaš gori?

- Bogu fala, ništa od tog, neg, jesil čuvo, umro ča Losko! Bab-Amalka je skoro postala medijska zvizda.

- Čekaj! Stani! Da tebi slučajno ovaj vitar nije napravijo promaju u glavi? Otkud pa to; ča Losko umro, a bab-Amalka zvizda?

- Kako ne razumiš. Skoro joj devedeset, a sve pamti. Pripovida o Loskovom životu. Znaš da je on priživio nikoliko ratova, sa svima se slago, mislim vlastima, a skoro od sviju bijo ben, ćušan, kundačen, batinan, jel za brkove čupan. Ta sad dolaze ovi iz razni partija i partijica da čuju, koja je vlast bila gora, za bolju niko i ne pita.

- Dobro, pa šta je tu čudno! Baba se raspripovidala, ta valjda je željna divana.

- Znam ja to, al ona se toliko uživi u pripovitku, da slušalac načisto pozjalavi. Pa jeto, već su u tri košulje nosili četvoricu!

- Jel ti to ozbiljno?

- Najozbiljnije; jednog novinara, pa cocijaloga, pa dva milicajca. Ta valjdar znaš, u onim bolondoškim košuljama, brez zaponjaka.

- Dobro, pa to je nji četvoricu, a tri košulje?

- Pa da znaš, milicija je puno potrošila na aljine pa sad po dvojcu trpaju u jednu košulju. Valjdar šporuju, al ni tu nisu dugo ostali. Potukli se.

- Zašto?

- Kažu, nisu iz iste države i posvađali se oko desnog rukava, jel livog, to ti ne bi znao kasti.

- E pa, i tako i tako nemam šta radit, pa hajdmo do bab-Amalke, da ja čujem tu njezinu pripovitku.

- A ne! Fala. Iđi sam, a ja ću već naručiti bolondoše, al sa jakom košuljom. Zbogom!

Ode Albe, a ja strpo u džep plajbas i pisanku, pa hajd do bab-Amalke.

- Faljnis majko! Šta radite?

- Amen dete. A koji si sad pa ti?

- Ta ne poznate me? Pa da, davno je to bilo, kad sam čuvo svinje i to baš na vašoj strniki. Sićate se kako me ča Losko vijo kandžijom.

- A ti si taj. Pa da znaš, nisi valjo ni vragu još ko mali, a kako čujem, ni sad nisi baš zdravo bolji. A čujem i da voliš pisat, a pisanjem žagat koga stigneš.

- Jeste. No ja žagnem samo onog, ko je to i zaslužijo. Neg, isripovidite vi meni kako je ča Losko živio i umro i zašto

se svi toliko uzangirili oko tog?

- Jes ti ciguran daš izdurat do kraj pripovitke?

- Pašću se.

- Umro je ko i svi drugi i ne bi tu bilo ništa, da se jedan novinarčić nije šnjim upozno još prija, pa mu matori pripovido, kako je on prošo ratove i ratove i bijo član svi partija koje su bile na vlasti, al valjdar mu nije izdivanijo dosta, pa je došo da čuje od mene.

- Pa zašto su ga ondak odneli bolondoši?

- Pa jeto, kad sam stigla s pripovitkom do partizana, a počela sam od Francjozefa, pošandrcu je, jel on je, kobajage, sin palog borca.

- Otac mu pao u partizanima?

- Ta nemoj me nasmijavat. Pavo je s tavana, kad je po salašima išo skupljat obavezu, mevo tavan, pa petama zakačijo prag tavanskih vrata i ajd u očin. Slomijo je vrat. To novinar nije izdržo i počo se tresti, gristi plajbas i žvakat artiju, na kojoj je piso. Dobro da su čule komšije kako urla i pozvale miliciju, a ovi jopet one bile - košuljaše.

- A milicajci?

- Iđi molim te. Ni oni nisu bolje prošli.

- A psiholog?

- Taj je bio najduračniji. Izdržo je skoro do kraja ovog rata, al kad sam spomenila, kako se i moj dida-Losko spremio u Dejton, i njemu popuštala petlja.

- Dobro Amalka, sad žurim, al doću u subotu poslipodne, da mi isripovidate u kojim je sve partijama bijo pokojni ča Losko.

Bać Stipan

- Nastavit će se -